

Israelian Gumazir Dapaniba

O

Jasba

Akar faragha zuim

Akɪnɪfɪrɪr kɪm, an eghaghanir avɪrɪba itɪ. Eghaghanir kaba, da Israelia Kenanɪn nguazim inɪgha a gapɪazɪr dugħɪamɪn ikegha ghua me uari bagħavɪra atrɪvɪm inɪzɪr dugħɪamɪn oto. A Israelian gumazir dapanir mabar ikɪrɪmɪrɪm ko me amɪzɪr ingangarɪr mabagh eghari. Gumazir dapanir kabar avɪrɪba, me kotɪaba baragħa akaba akɪrɪr arazɪbagħ fozɪr puvatɪ. Puvatɪ. Me mɪdorozɪbar faragħa zuir gumazɪba. Apanɪba Israelia gasɪghasɪgh osɪmtɪzɪba me darɪghasava amɪma God Israelian akurvaghasa me amɪsɪfɪ. Men zɪabar kara: Otniel, Ehut, Samgar, Debora, Barak, Gideon, Abimelek, Tola, Jair, Jepta, Elon, Apdon ko Samson.

Akɪnɪfɪrɪr kɪmɪn God bɪzɪr ekɪar mamɪn en sɪrɪ damuasa, a kamakɪn. Israelia bar deraghvɪra Godɪn akabar gɪn mangɪva, egh deraghvɪra ikɪam. Me an akaba baragħan kogħ, egh me ikuvɪgham. Ezɪ tuavɪr ɪgharazɪr mam kam gafɪra. Me Godɪn akaba baragħan kogħ osɪmtɪzɪm inɪtɪ, God men apangkuvɪgh ua men akurvagham. Me navɪbagħ ɪragħ arazɪr kuraba ategħtɪ, God uam men akurvagham. Akɪnɪfɪrɪr kɪmɪn eghaghanir avɪrɪba, da tuavɪr ɪgharazɪr kam azenara aneka. God uabɪ, Godɪn Arazɪba (o Diuteronomi) saptɪ 28ɪn aven, tuavɪr kam isa gumazamɪzɪbar aka.

Gumazir dapaniba Israelia gatifa

(Sapta 1--3)

Judan anabam ko Simeonin anabamin adarasi, atrivim Adoni Besekin suira

¹ Josua aremegha givazi, Israelia kamaghin Ikiavira Itir Godin azara, "Te midorozimin faragh mangi Kenania misogham?"

² Ezi Ikiavira Itir God me ikaragha ghaze, "Ia kamaghin fogh, ki nguazir kam isa Judan anabamin gumazamizibagh aningi, kamaghin me ian faragh mangam."

³ Ezi Judan anabamin adarazi kamaghin Simeonin anabamin adaraziv gei, "Aveghbuaba, ia izi en gin mangi nguazir God e daningasa mikemezimin mangiva bar uari akuvagh, Kenanian adarazi ko misogham. Egh gin e bar moghira mangi nguazir God ia ganingizimin mangam." Ezi Simeonin adarasi, Judan adarazi ko zui.

⁴ Ezi Judan anabamin gumaziba midorozimin faragha zuima, Ikiavira Itir God Kenania ko Peresia isa Judabagh aningizi, me Besekin nguibar ekiamin 10,000plan gumazibav sogha, me abini.

⁵ Me Adoni Besek ko an adarasi, Besekin nguibamin me batogha me misoke. Egha me bar Kenania ko Peresia abini.

⁶ Ezi Adoni Besek uabi arima, Judaba an agintigha ghua an suira. Egha me an dafarir puzir amebamning aghorava an dagarir puzir amebamning sara dutu.

⁷ Ezi Adoni Besek kamaghin migei, “Ki fomira atrivir 70plan dafarir puzir amebaba ko suer puziba aghorezima, me dagher daghatevir muziarir nan dakozimin apengan iriba isa da api. Ezi datirighin ki me gamizir arazimra, God a ikaragha an na gami.” Ezi Judaba Adoni Besek inigha ghua Jerusalemın ikia ghuav iti an areme.

Judan anabamın adarazi Jerusalem ko Hebron ini

⁸ Judaba Jerusalemın gumaziba ko misogha men nguazim ini. Egha men gumazibav sozi me ariaghirezi, me men nguibam gaborozi, a isi.

⁹ Me gin ghua, gumazamizir Kenanian mighsiar dozibar itiba, ko Negevin Distrighin itiba, ko sautin amadaghan nguazir voroghira zuimin itibav soghasa zui.

¹⁰ Egha me gin ua ghua, Kenanian Hebronın nguibar ekiamın itibav sosi, kar me fomira kamaghin diborir nguibar ekiam, Kiriati Arba. Judaba uaghan Sesain adarazi ko Ahiman ko Talmain adarazi abini.

*Otniel Debirın nguibar ekiam ini
(Josua 15:15-19)*

¹¹ Egha Judaba nguibar kam ategha ghua Debirın nguibar ekiamın gumazamizibav sosi. (Nguibar kamın ziar mam, Kiriati Sefer.)

¹² Ezi Kalep kamaghin migia ghaze, “Gumazim Kiriati Seferın gumazibav sogh me abiraghti, ki uan guivim Aksa a danighti an an ikiam.”

¹³ Ezi Kalepın dozim Kenas, an otarim Otniel, nguibar kamın gumazibav sogha me abira. Ezi Kalep uan guivim Aksa isa, a ganingizi an an iti.

14 Egha aning uaningin ikiava, Aksa Otniel bagha iza anebirava, a migia ghaze, ni nan afeziam Kalepin azaraghti a nguazitam atugh ga daningigh. Egha Aksa ghua Kalep batogha uan donkin faghafiragha izaghirima, Kalep an azara, “Ki bizir tizitam ni bagh a damuam?”

15 Ezi Aksa uan afeziam ikaragha ghaze, “Ni bizir aghuitam na daningigh. Ni faragha dipaba puvatizir nguazim Negevin itir nguazir akuar mam abigha na ganingi. Datirighin ni dipar emimiriba itir nguazir aghuitam abigh na daningigh.” Ezi Kalep dipar emimiriba itir nguazir pumuning a ganingi. Aning Hebronin nguibamin boroghin iti, mam pin amadaghan itima, mam vin amadaghan iti.

Judan anabamin adarazi ko Benjaminin anabamin adarazi midorozim gafira

16 Mosesin amerer afeziam, a Kinin ikizimin gumazir mam. Ezi Mosesin amerer afeziamin adarazi ko Judan anabamin adarasi, me Temer Detba itir nguibar ekiam, ategha ghua sautin amadaghan, Judan gumazamiziba puvatizir danganimin, Negevin danganimin aven itir nguibar ekiam, Aratin boroghin ghue. Me ghua Amalekia ko danganir kamini iti.

17 Ezi Judan anabamin gumaziba ko Simeonin anabamin gumaziba ghua, Kenanian Sefatin nguibar ekiamin itiba ko misogha bar me abiragha, bar nguibar kam agifa. Kamaghin, me ziar igiam, “Horma,” a gati.

18 Me uaghan Gasan nguibar ekiam ko Askelonin nguibar ekiam ko Ekronin nguibar ekiam ko nguazir dar boroghin itiba sara ini.

19 Ikiavira Itir God Judabar akurazi, me mighsiar dozibar itir nguaziba ini. Ezi ongarimin boroghin nguazir voroghira itimin adarasi, me ainin karisba iti, kamaghin Judaba me batoghan ibura.

20 Moses fomira mikemezi moghin, me Hebronin nguibar ekiam isa Kalep ganingi. Ezi Kalep zuima, Anakin ovavir borir 3plan adarasi, Hebronin itima a me batoke.*

21 Ezi Benjaminin anabamin adarasi, me Jebusian Jerusalem in iti darazi batoghezir puvati, kamaghin Jebusia Benjaminin anabamin adarazi ikiavira iti.

Josepin anabamin adarasi, Betelin nguibar ekiam ini

22-23 Josepin anabamin adarazi uaghan kamaghiram ami. Me uaghan Betelin iti darazi ko misosi. Me fomira kamaghin nguibar ekiam kam dibori, Lus. Ezi Ikiavira Itir God me ko ikia men akura. Josepin anabamin adarasi, gumazir maba amadazi, me ghua nguibar ekiam kam mogomemin a getiagha rui.

24 Gumazir kaba gumazir mam in gari, a nguibar ekiam mam ategha azenan zuima, me kamaghin a migei, “Ni tuavir ghua nguibar ekiam in aven zuimin gun e mikemeghtima, e pazi ni damighan kogham.”

1:20: Josua 15:13-14 * 1:20: Ikizir kabar ziaba ves 10 in iti, ni Diboboniba 13:22 uaghan an gan. 1:21: Josua 15:63; 2 Samuel 5:6; 1 Eghaghaniba 11:4

²⁵ Ezi a tuavir aven zuim men aka. Ezi me aven ghua uan midorozir sababar nguibar ekiar kamın aven itir gumazamiziba bar me misuaghariki. Egha me gumazir kam ko an adaraziv soghezir puvatigha me ataghizi, me zui.

²⁶ Ezi gumazir kam ghua Hitian nguazimın ghugha, nguibar ekiar mamın ingarigha kamagh a dibori, Lus. Ezi ziar kam datirighın an ikiavira iti.

Israelia igharaz darazir gumazamiziba bar me batoghezir puvati

²⁷ Ezi Manasen anabamın adarasi, me Bet-san nguibamın itir gumazamiziba, ko Tanak, Dor, Ipleam, Megido koma nguibar ekiar kabar boroghın itir nguibar doziba, me dar gumazamiziba batoghezir puvati.

²⁸ Ezi gin Israelia ikia ghua gavgavigha, Kenanian gumazamizir kabagh amizi, me men ingan-garir gumazamizir kinibar otifi. Israelia bar me batoghezir puvati.

²⁹ Efraimın anabamın gumaziba Kenanın gumazamizir Geserın nguibar ekiamın itiba batoghezir puvati, kamagh amizi, Kenanian gumazamizir kaba men tongın danganir kamın iti.

³⁰ Ezi Sebulunın anabamın gumaziba, gumazamizir Kitronın nguibar ekiam ko Nahalalın nguibar ekiamın itiba batoghezir puvati. Kamaghın, Kenanian gumazamizir kaba men tongın ikiavira iti. Ezi Sebulunın

gumazamiziba, Kenania gamizi, me men ingangarir gumazamizir kinibar otifi.

³¹ Ezi Aserin anabamin gumaziba, gumazamizir Akon nguibar ekiam ko Saidonin nguibar ekiam ko Alap, Aksip, Helba, Afek ko Rehopin nguibar ekiabar itiba, me batoghezir puvati.

³² Me, me batoghezir puvati, kamaghin, Aserian gumazamiziba Kenanian tongin ikiavira iti.

³³ Ezi Naptalin anabamin gumaziba, gumazamizir Betsemesin nguibar ekiam ko Betanatin nguibar ekiamin itiba batoghezir puvati. Egha me Kenanian tongin iti. Egha Naptalin anabamin adarazigh amizi, me men ingangarir gumazamizir kinibar otifi.

³⁴ Ezi Amoria gavgavigha Danin anabamin gumazamiziba batoghezi, me ghua mighsiar danganimin ghue. Amoria me ataghizi me izaghira danganir zarimin itir puvati.

³⁵⁻³⁶ Amoria uarira Heresin Mighsiam ko, Aijalonin nguibar ekiam, ko Salbimin nguibar ekiam gapia. Ezi men nguazir mitaghniyam, Tuighakabar Mighsiamin Pin Zuir Tuavimin ikegha ghua, Selan nguibamin otogha bar sivagha ghu. Ezi dughiar maba, Josepin anabamin gumazamiziba me gativagha me gamizi, me men ingangarir gumazamizir kinibar otifi.

2

Ikiavira Itir Godin ensel Israelia migei (Josua 24:29-31)

¹ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel, Gilgalin nguibam ategha, Bokimin nguibar ekiamin ghu. Egha kamaghin Israelia migei, "Ki Isipin kantrin aven ia

inigha iza, nguazir ian inazir afeziabar aningasa akam akirizim bagha zui. Egha ki kamaghin migei, 'Akar Dikirizir Gavgavir ki ia koma amizim, ki anebighan kogham.

² Kamaghin, ia gumazamizir nguazir kamın itiba ko akar dikirizir gavgavir tam damuan marki, ki ian anogoroke. Ia men ofa gamir dakoz-ibagh asighasikigh.' Ki datirighin garima, ia nan Akar Gavgavim barazi puvati. Ia manmaghsua, arazir bar igharazim gami.

³ Kamaghin, ki kamaghin ia migei, ia men nguazibar aven mangi me batoghsı damuamin dughiamın, ki ian faragh mangighan kogham. Puvati. Gumazir kaba ian apanibar otivigh azuazibar mın ian suigh ia damuti ia iri, egh tuavir voroghira itim ategham. Eghti men aseba bar puvira ian nighnizir gavgaviba basamam, da gavgaviz o."

⁴ Ikiavira Itir Godin ensel, Israelia mikemegha givazi, me akar kaba baregha, bar puviram azi.

⁵ Kamaghin, me danganir kam kamaghin a dibori, "Bokim." Egha danganir kamın, me Ikiavira Itir God bagha ofa gami.*

Josua areme

⁶ Ezi Josua Israelia amadazi, me ghua danganir God vaghvagha me bagha miseveghe me ganingiziba inigha, dagh apia.

2:2: Ua Me Ini 34:12-13; Godin Araziba 7:2-5   **2:3:** Ua Me Ini 34:12; Godin Araziba 7:16; Josua 23:13; Onger Akaba 106:36

* **2:5:** Ziar kam Bokim, an mingarim Hibrun akamin kamaghin ghu, "Azi darasi."

⁷ Josua angamira itir dughiamin, Israelia Ikiavira Itir Godin ziam fe. Egha Josua aremezir dughiamin gin, me uaghan an ziam favira iti. Me kamaghiram amua ghua, gumazir aruaba uan damazibar Ikiavira Itir God Israelia bagha amizir bizibar ganizir dughiamin tu.

⁸ Nunin otarim Josua, a Ikiavira Itir Godin ingangarir gumazim, a 110plan azenibar ikegha areme.

⁹ Ezi me an kuam isa Timnat Heresin nguibar ekiamin anefa. Kar an nguazir otevir mamra, a Efraimin mighsiar dozibar tongin ikia, notin amadaghan Gasin Mighsiamin boroghin iti.

¹⁰ Ezi Josua ko otivizi darazi bar ariaghire, ezi gumazamizir igiaba otivigha, men danganiba ini. Gumazamizir gin otivizir kabanang, me Ikiavira Itir God gifozir puvati. Egha bizir a Israelian akurvagha amiziba, bar da gin amada.

Israelia ua Ikiavira Itir Godin ziam fer puvati

¹¹ Egha Israelia aser Balbar ziaba fava, arazir bar kuraba Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami.

¹² Me ua Ikiavira Itir Godin ziam fe puvati, a men inazir afeziabar God, a Godin Isipin kantrin aven me inigha azenan izezim. Me dikavigha tintinibar gumazamizir men tongin itibar asebar ziaba fe. Israelia uan iteviba apira aser kabar ziaba fava, Ikiavira Itir God gamima a bar men aningaghe.

¹³ Me ua Ikiavira Itir Godin aghuagha an ategha, Balin asem ko Astarten aser amizibar ziaba fe.

14 Ezi Ikiavira Itir God bar men aningaghegha, midorozir gumaziba ko okimakiar gumaziba ataghizi me iza Israelia misogha men biziba bar da okeme. Ikiavira Itir God me isa apanibar agharim gatizi, me tintinibar ikegha iza bar me abira. Israelia mitivigh gavgavigh uari bagh misoghan ibura.

15 Me zurara misoghasa zuir dughiabar, Ikiavira Itir God men apanim gamua men akurvazir puvati, ezi me bar dughiar kuramin iti.

16 Ezi gin Ikiavira Itir God gumazir dapanir gavgavir maba isa Israelia ganingi. Ezi gumazir dapanir kaba, Israelian akuragha midorozir gumaziba ko okimakiar gumazibar aghariba da uam me ini.

17 Ezi gumazamiziba kamaghiram ami. Me gumazir dapaniba barazir puvati. Me akirim ragha Ikiavira Itir God gasaragha mati tuavimin amizim tintinimin gumaziba bagha arui moghin, me aseba bagha bar ikuvigha men damazibar uan teviba apiri. Me fo, men inazir afeziaba fomira Godin Akar Gavgavibar gin zui, ezi merara datirighin kamaghin amir puvati. Me zuamira tuavir aghuir kam ataki.

18 Dughiar aviriba, apaniba paza Israelia gamima, me uan osimtiziba ko mizazir me isir kaba bagha aziava arai. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God men apangkufi. Dughiaba zurara, Ikiavira Itir God Israelian ganasa gumazir dapaniba misefi, egha a gumazir dapaniba vaghavagha me ko ikia men akurvasi. Ezi

gumazir dapanir kaba vaghvagha Israelian akurvagha apanibar gavgaviba da ua me isi. God zurara gumazir dapanir kamın akurvagh an gan mangı an aremeghamin dughiamın tugham.

¹⁹ Gumazir dapanir kam aremeghamin dughiamın gın, gumazamiziba uamategh uan arazir ghuribar amuam. Men arazir kuraba, men faragha ghuezir darazir arazir kurabagh afiragham. Me asebar gıntıgha dar ziaba fa uan teviba apıri. Me bar uan arazir kurar kaba ko akam batozir arazibar gın mangasa bar gavgafi, egha da ataghıraghan aghua.

²⁰ Ezi İkiavıra İtir God bar Israelian anıngaghegha, kamaghın mıgei, “Gumazamizir kaba, ki fomıra men inazir afeziaba ko Akar Dikirızir Gavgavim gamıgha, an gın mangasa me mikeme, ezi me anebiki. Me nan akamın gın zuir puvati.

²¹ Josua angamıra itir dughiamın, a men nguazıba inızir puvatıgha areme, kamaghın amızı, ki ikızir ıgharazıba batueghan kogham.

²² Ki ikızir ıgharazir kabar amıghtı, me Israelian nıghnızir gavgavıba basamtı ki ganasa, me nan mıgırıgıabar tuavımın gın mangam, mati men inazir afeziaba amızı moghın, o puvatıgham.”

²³ Kamaghın amızı, İkiavıra İtir God ikızir ıgharazir kaba ataghızı, me Israelian nguazımın iti. A fomıra Josua ataghızı, a me mısogha me abırazir puvati. Ezi datırıghın İkiavıra İtir God uaghan zuamıra me batueghan kogham.

3

İkiavıra İtir God mıdorozir arazıbar Israelian

akakaghasa

¹ Ikiavira Itir God ikizir igharazir maba ataghizima, me Israelian tongin Kenanin nguazimin iti. Israelia faragha misogha Kenanin nguazim ini, ezi men marazi, midorozir tamin ikezir puvatigha midorozir arazibagh fozir puvati. God datirighin men gavgavimin ganigh foghasa.

² Ikiavira Itir God kamaghin damuva, vaghvagh Israelian igiar gin otiviziba midorozimin me geghan men sure damuam.

³ Kar God Kenanin nguazimin ataghizir ikiziba: Filistian 5plan nguibar ekiabar gumazamiziba, ko Kenanin nguibar ekiaba bar moghira, ko Saidonin gumazamiziba. Ezi Hivian Lebanonin Mighsiamin pin itiba, me Balhermonin Mighsiamin ikegha ghua, Hamatin nguibamin zuir tuavir akamin tu.

⁴ Ikiavira Itir God, Israelia tuisighasa ifonge, me ti an Akar Gavgavibar gintigham, o ti puvatigham? Kamaghin amizi, a gumazamizir kaba ataghizima, me Kenanin nguazimin iti. Akar Gavgavir kabanang, God fomira men inazir afeziaba bagha Moses ganingi.

⁵ Kamaghin amizi, Israelia, me Kenanian tongin apia, me Hitia ko Amoria ko, Peresia ko, Hivia ko Jebusian gumazamiziba.

⁶ Egha Israelia, Kenanian guiviba isa men iti, egha uan guiviba isa Kenanian otaribagh anidi. Egha me men asebar ziaba fe.

Otniel gumazir dapanimin oto

⁷ Egha Israelia Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kuram gami. Me Ikiavira Itir God, uan

God, bakinighinigha, arazir kuram gamigha Balin aseba, ko Astarten aser amizibar ziaba fe.

⁸ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Israelian atara Mesopotemian atrivim Kusan Risataim ataghizima, a midorozimin me gafira. Israelia 8plan azenibar atrivim Kusan Risataimin gavgavimin apengan iti.

⁹ Egha Israelia Ikiavira Itir God bagha araima, Ikiavira Itir God me bagh akurvazir gumazir mam amisefe, an ziam Otniel. Otniel a Kenasin otarim, ezi Kenas a Kalepin dozim. Ezi Otniel atrivir kam da ua me ini.

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir Godin Duam iza Otniel gizivazima, a Israelian gumazir dapanimin iti. Ezi a ghuava Mesopotemian atrivim ko misosi, ezi Ikiavira Itir God Otnielin akurazima an atrivir kam abira.

¹¹ Egha gin, Israelia ua midorozir tam gamir puvatigha ikia ghua 40plan azeniba givazima, Kenasin otarim, Otniel, an areme.

Ehut gumazir dapanimin oto

¹² Ezi Israelia uamategha Ikiavira Itir Godin damazimin an aghuazir arazir kuram gami. Ezi Ikiavira Itir God gavgavir ekiam isa Moapian Atrivim Eklon ganingizima, a Israelia abira.

¹³ Eklon Amonia koma Amalekia akuvagha me ko akam akirigha ghua, Israelia misogha me abiragha, Temer Detba Itir Nguibar Ekiam ini.

¹⁴ Ezi Israelia, Atrivim Eklonin apengan ikia ingangarir gumazamizir kinibar min ingara ghua 18plan azenibar tu.

¹⁵ Egha Israelia Ikiavira Itir God bagha araima, a me bagh akurvazir gumazir mam amisefe, an

ziam Ehut, an apaniba da ua me iniam. Ehut Benjaminin anabamin gumazir mam, a Geran otarim, an agharir kiriamin ingarir gumazim. Dughiar kamın, Israelia bizir aghuir maba isa Moapian atrivim, Eklon bagha da amadima, Ehut da inigha ghu.

¹⁶ Ehut faragha ua bagha midorozir sabar ghumtizir pumuning itir mamın ingarigha, an miriamning viraram aning amine. Midorozir sabar ghumtizir pumuning itir kamın ruarim 50 sentimitan tu. Egha dughiar an Atrivim Eklon bagha mangasava amimin, a midorozir sabar ghumtizir pumuning itir kam isa uan agharir guvimin apengan buar akirimın korotiar ruarimin aven a modo.

¹⁷ Egha bizir aghuir kaba inigha Atrivim Eklon bagha zui. Eklon, a namnam saram aghungizir gumazir dafam.

¹⁸ Ezi Ehut ghua bizir aghuir kaba isava Eklon ganigha givagha, a gumazir a ko bizir aghuiba atera ghuezir kaba ko, me uamatenge.

¹⁹ Me ghua Gilgalin nguibamin boroghin, dagiabar gumazir nedazibar ingarigha da asezir danganimın otifi. Egha danganir kamın, Ehut Moapian atrivimin ganasa a bagha uamatenge. An Atrivim Eklonin ganigha kamaghın a migei, “Atrivim, ki ni mikimamin migirigiar mam iti, ni uabira a baragham.” Ezi atrivim kamaghın uan ingangarir gumazibav gei, “Ia mangi, ga uaningra ikiam.” Ezi ingangarir gumaziba bar moghira azenan ghue.

²⁰ Ezi atrivim uabira uan dipenimin aven, an pin itir danganir orangtizimin avughsava irighav iti.

Ezi Ehut a bagha izava a migei, “Ki God da izezir migirigiar ni mikimamin mam iti.” Ezi atrivim dikavigha tuzima,

²¹ Ehut uan agharir kiriamin, dafarir guvimin apengan korotiar ruarir aruzimin aven, buar akirim gisin modozir sabam asigha, atrivimin navim gasara.

²² Ezi Ehut atrivim da sabar ghumtizir pumuning itim asizir puvati, an ghumtizim ko an misiam sara bar an navimin aven ghu. Ezi an navimin ovim midorozir sabam noke, ezi a bar an aven ghua an akirir agharimin tu.

²³ Ezi Ehut dipenimin aven avughsazir danganim ategha azuarimin azenan otogha deragha tiar akamning asaragha ghu.

²⁴ Ezi gin an ingangarir gumaziba iza garima, me itiar akamning dukua. Ezi me uarira uariv gia ghaze, “Atrivim ti uan avughsazir danganimin ikia uan davir danganimin aven ikia.”

²⁵ Ezi atrivimin ingangarir gumaziba uan atrivim mizua ikia ghua amia, me itiam kuigh aven mangan an amigha, bar dughiar ruarimin a mizua ghua ghaze, e uari aven mangi ganigham. Egha me ki inigha tiam kuigha garima, Ame! Men gumazir aruam aremegha vazimin irighav iti!

²⁶ Ezi ingangarir gumaziba pura gara itir dughiamin, Ehut arav ghugha gifa. An ara ghua, danganim me dagiabar gumazir nedazibar ingarigha da asezimin otogha, dagh itagha, bar ara ghua Seiran nguibamin modo.

²⁷⁻²⁸ Egha a gin azenim girigha Seiran nguazimin ghua, Efraimin anababar mighsiar dozibar otogha sigham givi, a men dinti me

izi uari akuvagh mangi misogham. Israelia iza uari akuvazi, Ehut kamaghin me migei, “Ia nan gin izi. Guizbangira, Ikiavira Itir God ian apaniba, Moapia isa ian agharim gatigha gifa. Ia me abiragham.” Kamaghin amizi, me mighsiar dozibar itir nguibaba ategha, Ehutin gin uaghira Moapia bagha Jordanin Fanemin men arafa, eghti men tav fanem girigh vongin mangan kogham. Ezi me Moapian misozima, men tav arav ghuzir puvati. Bar puvati.

²⁹ Ezi dughiar kamın Israelia Moapian 10,000plan midorozir gumazir gavgabav soghezi me ariaghire. Tav arav ghuzir puvati.

³⁰ Kamaghira, Israelia dughiar kamın Moapia gafiragha, ua midorozir tam gamizir puvatigha ghua 80plan azenibar tu.

Samgar gumazir dapanimın oto

³¹ Gumazir dapanim Ehutin gin, gumazir dapanir igharazim oto, an ziam Samgar, an Anatin otarim. Me zuamira ingangarim damuasa bulmakaubar avizir aghorir mam, an a isa, Filistiabar 600plan gumazibav soghezi me ariaghire. A uaghan apanibar agharimın ua Israelia ini.

Deboran eghaghanim

4

(Sapta 4--5)

Debora ko Barak apaniba abira

¹ Ehut aremezi, Israelia ua Godin damazimın an aghuazir arazir kurabagh ami.

² Kamaghin amizi, God Jabin ataghizi, a uaghan me abira. Jabin, a Kenanian atrivir mam, egha Harosin nguibamin garir atrivim. Atrivim Jabin, an midorozir gumazibar dapanim Sisera, a nguibar ekiam Haroset Hagoimin gumazir mam.

³ Atrivim Jabin, ainin midorozir karisin 900pla iti. A bar pazavira Israelia gamuava, tintinibar me misogha me gasighasigha ghua 20plan azenibar tu. Kamaghin amizi, Israelia uarir akurvaghasa Ikiavira Itir God bagha arai.

⁴ Ezi dughiar kamın, Godın akam inigha izir amizir mam iti, an ziam Debora. A gumazir mamın amuim, an ziam Lapidot. Dughiar kam Debora amizir dapanımın ikia niğhniziba isa Israelia ganıdi.

⁵ Debora zurara Temer Detın Povımın apiav itima, Israelia uan osımtıziba inigha a bagha izima, a kotın aven men osımtıziba tuisızima, me an miğiriğiaba barasi. Temer kam, Rama ko Betelın nguibar ekiamningın tizimın, Efraimın anabamın nguazimın miğhsiar dozımın iti.

⁶ Dughiar mam Debora Barakın dei, a Kedesin nguibamin Naptalin anabamin nguazimin itir gumazir mam, Abinoamin otarim. Egha Barak izima, Debora kamaghin a miğei, “Ikiavira Itir God, a Israelian God, a miğiriğiar kam ni daningasa, ‘Ni mangi Naptalin anabam ko Sebulunın anabamin gumazir 10,000pla inigh izi Taborın Miğhsiamın me akufagh.

⁷ Ki Sisera inigh izam, an Atrivim Jabinın midorozir gumazibar dapanim. A izi Kisonın Fanemın ia ko misogham. A uan midorozir

karisba ko uan midorozir gumazir aviriba inigh iziti, ki me isi ian agharim darigham.”

⁸ Ezi Barak akar kam baregha kamaghin Deboran migei, “Ni na ko mangiti, ki mangam. Ni na ko mangan koghti, ki mangan kogham.”

⁹ Ezi Debora kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki guizbangira ni ko mangam. Eghti midorozir kamın aven Ikiavira Itir God Sisera isi amizitamin agharim darigham. Kamaghira, nirara, midorozir kam bagh ziar ekiam inian kogham. Puvati.” Egha Debora dikavigha Barak ko Kedesin nguibamin zui.

¹⁰ Ezi Barak Sebulunin anabam ko Naptalin anabamin gumazibar diagha Kedesin zui. Dughiar kam 10,000plan gumaziba a ko misoghasa zui. Ezi Debora uaghan me ko zui.

¹¹ Ezi dughiar kamın, Heber a Kinian adarazir mav, a Kinia ataki, me Mosesin ivozir afeziam Hobap, an ovavir boriba, a me ategha ghua uan averpenim Kedesin nguibamin boroghin, Sananimin itir okin temer ekiamin boroghin an ingari.

¹² Ezi Sisera kamaghin oraki, Abinoamin otarim Barak ghua Taborin Mighsiamin ghuanabo.

¹³ Egha Sisera uan 900plan ainin karisba ko uan midorozir gumaziba bar men diagha, me inigha Kisonin Faner gigir dipaba pura datimin boroghin, Haroset Hagoimin nguibamin zui.

¹⁴ Ezi Debora kamaghin Barak migei, “Aria, ni dikavigh, e mangam. Ikiavira Itir God nin faragh mangam. Datirighin dughiar kamın Ikiavira Itir God nin akuragh, Sisera isi nin agharim datigham.” Ezi Barak zuamira 10,000plan

mīdorozir gumaziba inigha Taborin Mighsiam ategha uaghiri.

15 Barak uan mīdorozir gumaziba ko ghua otogha mīdorozim forezir dughiam, Ikiavira Itir God men damazimin Sisera gamizi, an ainin karisba ko mīdorozir gumaziba bar onгани. Ezi Sisera uan karis ategha uan suemningin arav ghua.

16 Ezi Barak men karisba ko mīdorozir gumazibar agiragha ghua, Harosetin Hagoimin nguibamin oto. Egha Barakin mīdorozir gumaziba, Siseran mīdorozir gumazibav soghezi me bar ariaghire, men tav ua itir puvati.

17 Ezi Sisera ara ghua Jaelin averpenimin ghua, a Heberin amuim, Kinin adarazir mav. Hasorin nguibamin Atrivim Jabin, a Heberin adarazir namakar aghuim, me deravira uari inigha ikia, uariv sozир puvati.

18 Dughiar kamın, Jael Siseran gari a izima, Jael averpenim ategha azenan iza kamaghin Sisera migei, “O nan gumazir aruam, ni aven izi daperagh. Ni nan averpenimin aven izi avughsam. Ni atiatingan marki.” Ezi, Sisera Jaelin averpenimin aven ghuzima, Jael nir mitiar mam inigha anevara.

19 Ezi Sisera Jael migha ghaze, “Nan kuarim nan piri. Ni dipatam na daningighti ki anemeka.” Ezi Jael memen nir me dipaba tuasa isamizir, memen oter eborim itir mam kuigha, a isa a ganingi. Ezi Sisera anemezi, Jael uam anevaragha a modo.

20 Ezi Sisera kamaghin Jael migei, “Ni averpenimin tiar akamin tughiv ikiti, gumazitam izi nin azaragham, ‘Gumazitam kagh iti?’ Eghti ni kamaghin a mikim suam, ‘Puvati.’”

²¹ Ezi Siseran mīkarzim bar an amīrazi ana aremezi moghin akui. Ezi Jael dafarir vuemin averpenibar benibar suizir afughafuzir mamīn suira, egha dafarir vuemin ingangarir gumazibar hamān suiragha, bar aghumra Siseran amuda zui. An hamān suiragha ghua afughafuzir kam isa Siseran dakurum gasaragha, afughafuzim gafuzi, a bar anemikīragha nguazim giraghu. Ezi Sisera areme.

²² Dughiar kamīn, Barak Sisera buria izima, Jael ghua a batogha kamaghīn a migei, “Ni iziti, ki ni inigh mangi gumazir ni ruiagha aruim, nin akagham.” Ezi Barak a ko averpenimīn aven ghua garima, Sisera aremegha givagha irighav itima, afughafuzir kam an dakurumīn migoroghav ikia mamaghira iti.

²³ Ezi dughiar kamīn God Israelian akuragha, men damazimīn Kenanian Atrivim Jabin abirazi, a bar aghumsiki.

²⁴ Ezi Israelia misogha ghua bar gavgavigha Kenanian atrivim Jabin ko an midorozir gumazibagh asighasiki.

5

Debora ko Barakin onger akam

¹ Dughiar kam Debora ko Abinoamīn otarim Barak, aning ighiar kam bange:

² E Ikiavira Itir Godin ziam fam. Israelian gumazir dapaniba dikavigha deravira gumazamizibar faragha ghua, pamten misoghasa nighnisi.

Ezi gumazamiziba misoghasa pamtemin
nighnigha bar akonge.

E Ikiavira Itir Godin ziam fam!

³ Ia atriviba, oragh!

Ia gumazir dapaniba, ia deravira kuariba
arigh oragh!

Ki Ikiavira Itir God bagh ighiatam bangiva mar-
vibagh iviam.

Ikiavira Itir God, a Israelian God, ki a
ginighnigh ighiam damuam.

⁴ O Ikiavira Itir God, ni Seirin Mighsiam ataghizir
dughiam,

kar Idomin nguazim,

ni izaghirima,

mikimkizim nguazim ginobazi,

amozim arigha mighsiabar izaghiri.

Bar guizbangira, dipar dafam overiamin
ghuariabar ikegha

nguazimin izaghiri.

⁵ Mighsiaba Ikiavira Itir Godin damazimin vaz-
vasi,

a Sainaian God,

a Ikiavira Itir God, Israelian God.

⁶ Anatin otarim Samgarin dughiam,

ko Jaelin dughiam,

gumazir dagiaba bagha biziba amadiba,

me okimakar gumazibar atiatia uamategha

tuavir ekiamin aruir puvati.

Me mangi zegh gamua,

egha moga kiriar tuavir dozibagh arui.

7 O Debora, Israelin kantrin nguibar doziba itir gumazamiziba, me bizitam gamazir puvati. Me pura ikia ghua dughiar ni otozimin tu. Guizbangira, ni Israelian tongin ikia mati men ganamin amebar mam.

8 Ezi Israelia aser igiabar gin zuir dughiamin, midoroziba me batifi. Israelia midorozir gumazir 40,000pla iti, egha me bar moghira misoghamin oraba ko afuziba puvati.

9 Ki uan navir averiamin aven, Israelian midorozir gumazibar faragha zuir gumazir dapanibagh nighnighavira iti. Guizbangira, men marazi uari isa midorozim ganidi. Kamaghin, e Ikiavira Itir Godin ziam fam.

10 Ia gumazir donkin ghurghuribar satelbagh api-ghiriba, ko ia uan suebar tuavibagh aruir gumaziba, ia bizir kamın gun mikim.

11 Ia oragh! Gumazamizir mozir dipaba uari akuvava dipaba isava sipsipbagh anidiba, me Ikiavira Itir Godin migia ghaze, an arazir aghuibara amuava apaniba abira. Egha me uaghan ghaze, Israelin kantrin nguibar doziba itir gumazamiziba, bar deragha apanibagh afira. Egha Ikiavira Itir Godin gumazamiziba uan nguibaba ategha, izaghira nguibar ekiamin tiar akamin ize.

- 12 O Debora, ni osegh dikavigh en faragh mangi.
 Ni faragh mangi ighiatam bangi!
 O Abinoamin otarim Barak, ni dikafigh!
 Ni midorozim gafiragh apaniba dikabiragh.
 Egh ni midorozimin aven iniamin kalabuziar
 gumazir kaba inigh, men aku izi.
- 13 Ezi midorozir gumazir aghuir ikiavira itiba, iza-
 ghira uan gumazir dapaniba ko uari akufi.
 Ikiavira Itir Godin gumazamiziba a bagha iza
 misoghasa uari akufi.
- 14 Efraimin anabamin adarazi izaghira danganir
 zarimin oto,
 Efraimin adarazi fomira Amalekia abiragha
 men nguazim ini.
 Me datirighin Benjaminin anabamin adarazir gin
 zui.
 Ezi Makirin adarazir gumazir dapaniba
 uaghan izaghiri.
 Ezi Sebulunin anabamin gumazir dapaniba uan
 ghuarar gavgavibar suigha izaghiri.
- 15 Ezi Isakarın anabamin gumazir dapaniba Deb-
 ora ko izi.
 Isakarın anabamin gumazir kaba deravira
 Barakin gin zuima,
 a men faragha ghua zuamira danganir
 zarimin zui.
 Ezi Rubenin anabamin adarazi nighnizir
 pumuning ikia mangan aghua.
- 16 Ia Rubenin anabamin adarasi, ia tizim bagha
 sipsipba ko ikiavira iti?
 Ia sipsipbar garir gumaziba, ia ti sipsipbar deir
 buaber dimdiam baraghasa?
 Bar guizbangira, Rubenin anabamin adarazi

nighnizir pumuning iti.

17 Ezi Gileatin Distrighin itir adarasi, me pura Jordanin Fanemin vongin aruem anadi naghin ikiavira iti.

Ezi Danin anabamin adarasi, bizir tizim bagha kuribar ingari?

Ezi Aserin anabamin adarazi ongarir dadarimin iti.

Me pura ongarir miriamin, kuriba itir danganimin uarira iti.

18 Ezi Sebulunin anabam ko Naptalin anabamin adarasi,

uan mikarzi bagh nighnizir puvati.

Me pamtem midorozim damuasa gavgavigha, atam midorozir danganimin oveghai.

19 Dughiar kamın, Kenanian atriviba Tanakin nguibamin izegha,

Megidon dipamin boroghın misosi.

Kenanian atriviba misogha, midorozim gafirazir puvati.

Me uaghan silvan taba inizir puvati.

20 Overiamın itir mikoveziba uaghan misosi.

Da pin overiamın uan tuavimın ghua, Sisera ko misosi.

21 Ezi Kisonin Fanemin aperiam me inigha ghue.

Faner kam fomira iti, an aperiam bar gavgafi.

Ki uan navir averiamın aven uabira uabi migia ghaze,

ki bar uabin gavgavigh midorozir gumazir gavgavimın min daru mangam!

22 Ezi hoziar atamra ivemara zuiba,
me pamtem uan suebar nguazim gabiri a
tingaghavira iti.

23 Ezi Ikiavira Itir Godin ensel kamaghin migei,
“Merosin nguibar ekiamin gumazamiziba
Ikiavira Itir Godin akurazir puvati.
Me midorozir gumazibar min iza apanibav
sogha Ikiavira Itir Godin akurazir puvati.

Kamaghin, ia Godin diagha kamaghin an azai,
A Merosin nguibar ekiam, ivezir kuram a
daningam, eghti a bar ikuvigham.
Eghti gumazamizir nguibar ekiar kammin itiba
me uaghan ikuvigham.”

24 Jael, a Heberin amuim, ezi Heber a Kinian
adarazir gumazir mam,
God deraghviram a damuti,
an navim bar akuegham.
An navir agorogem, averpenimin aven itir
amizir igharazibagh afiragham.

25 Sisera dipam bagha Jaelin azarazi,
an oter eborim a ganingi.

An oter ovim itir bar aghuarim inigha
itarir ganganir aghuarim itimin a inigha izi.

26 A dafarir vuemin averpenibar benibar suizir
afughafuzir mammin suira,
egha dafarir vuemin ingangarir gumazibar
haman suira.

A Siseran dakurum misogha anebiki.

A guizbangira an dakurum gafuzima an oko-
riaghiri.

A Siseran dakurum gasaragha afughafuzim gafuzi, afughafuzir kam anemikiragha vongin otogha nguazim giraghu.

27 Ezi Sisera tevimning apirigha soroghafariba kunigha,
Jaelin dagarimningin boroghin irighav iti,
gumaka a uam angamira itir puvati.
A bar aremegha gifa.

28 Ezi Siseran amebam saghon mitighav ikia,
aminim ivair tiar akamin saghon mar garima, a izir puvati.
A winduan uan damazimning atigha gara ghua kamaghin migei,
“Manmaghin amizi, Siseran karis bemira izezir puvati?
Tizim bagha an hoziaba zuamira ua izezir puvati?”

29-30 Ezi an fofozir amizir mam kamaghin an akam ikaragha ghaze,
“Midorozir gumaziba ti apanibagh afiragha,
uari bagha bizir aghuiba buria tighar da isi uari bagh da tuiragh uari daningam.
Egh amizir igiar vamira o pumuning, midorozir gumaziba vaghvagha me iniasa ifonge, me men suiragh arazir kurabar me damuam.
Egha me ti Sisera bagh korotiar aghuiba iniasa da buriavira iti.
Egha inir aghuir me kurkazir aghuibar isamiziba buri da inigh izi, uan amuiba ko guivibar kurukam.”

Ezi Siseran amebam uaghan kamaghira nighnisi.
Ezi puvati.

³¹ O Ikiavira Itir God, kamaghira nin apaniba mar oveng.

Eghti nin namakaba mar angazangarimin min isiragh, mati aruer angazangarim otogha pamten nguazim gisira.

Ezi dughiar kamın gin, Israelian nguazim 40plan azenibar midoroziba puvatigha avughse.

Gideon ko Abimelekin eghaghanim

6

(Sapta 6--9)

Ikiavira Itir God ingangarim isa Gideon ganidi

¹ Ezi gin, Israelia ua arazir kuram Ikiavira Itir Godin damazimin a gami. Kamaghin, a Midianian adarazi ataghizi, me 7plan azenibar me abiragha, me gativagha men gari.

² Guizbangira, Midianian adarazir gavgavim bar Israelian gavgavim gafira, kamaghin, Israelia Midianian adarazir arava dagiar toribar moga, uaghan danganir gavgavir aghuir mabar modi.

³ Israelia dagheba oparamin dughiabar, Midianian adarazi ko, Amalekia ko, aruem anadi naghin iti darazi izava Israelia misosi.

⁴ Egha me nguazir kamın uari bagha averpenibar ingara dar ikia, men azenibar daghebagh asighasigha, ghua Gasan nguibar ekiamin tu. Egha daghetam ataghizi, a itir puvati. Me uaghan

men bulmakauba ko sipsipba ko donkiba inigha ghue.

⁵ Egha me uaghan uan averpeniba ko bulmakauba sara izi, mati aparir irubuaba uari akuvagha izi moghin, men gumazamiziba ko kamelba bar aviraseme. Guizbangira, gumazitam me menggan iburagham, ezi me izava Israelian azeniba bar dagh asighasiki.

⁶ Ezi Midiania bangin, Israelia gavgaviba bar puvatigha daghem bangin amira. Kamaghin amizi, Israelia datirighin uarir akurvaghasa Ikiavira Itir God bagh aziava arai.

⁷ Israelia, Midiania paza me gamir bizim ginighnigha, uarir akuvaghasa Ikiavira Itir God bagh arai.

⁸ Ezi Ikiavira Itir God, Godin akam inigha izir gumazir mam amadazi, a me bagha izi. A kamaghin migei, "Ikiavira Itir God, a Israelian God, a ghaze, Bar fomira Isipia dughiar ruarimin ia gativagha ian garima, ia men ingangarir gumazamizir kinibar iti. Ezi ki Isipin kantrin aven ia inigha azenan izegha gifa.

⁹ Ki Isipian agharim da ua ia inigha gifa. Egha uaghan nguazir kamin gumazir paza ia gamibar agharim da ua ia inigha gifa. Ia izir dughiamin, ki me batoghezi me bar ghue. Egha ki uaghan men nguaziba isa ia ganingi.

¹⁰ Egha ki kamaghin ia migei, 'Ki Ikiavira Itir God, ian God! Ki Amorian asebar ziaba fan ian anogoroke. Gumazir kaba ia men nguazimin apia.' Ezi ia nan akam batoke."

¹¹ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel iza, Ofran nguibamin boroghin itir okin tememin apengan

aperaghav iti. Ofra a Joasin nguibam, Joas a Abieserin adarazir gumazir mam. Ezi an otarim Gideon, a nimira wainin oviziba mirmirir dagiar miner ekiamin aven modoghav iti. Egha an an aven Midianian modogha, witin oviziba dikabira da mirmira iti.

¹² Ezi Ikiavira Itir Godin ensel a batogha a migia ghaze, “O midorozir gumazir bar gavgavim, Ikiavira Itir God ni ko iti.”

¹³ Ezi Gideon a ikaragha ghaze, “O gumazir ekiam, ki bizitam bagh nin azangasa. Ikiavira Itir God, e ko itima, ezi bizir kaba manmaghsua e batifi? Ezi bizir aghuir a en inazir afeziabagh amizir kaba, da managhira iti? E dar garir puvati. Ikiavira Itir God, ti e inigha Isip ategha azenan izes ti? Egha datirighin Ikiavira Itir God, e ategha e isa Midianian agharibagh ariki.”

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir God ragha kamaghin Gideon migei, “Ni bar uan gavgavim sara mangi Midianian agharim da, ua Israelia inigh. Ki uabi ni amadazi ni zui.”

¹⁵ Ezi Gideon kamaghin Ikiavira Itir Godin azaragha ghaze, “Gumazir ekiam, ga uaning, ki manmaghira Israelian akuragh ua me inigham? Ni fo, nan ikizimin adarazi me ziar ekiaba ko gavgaviba puvati. Manasen anabamin aven itir darasi, me bar e gafira. Ezi nan ikizimin tongin aven, ki pura gumazir kinim, egha uan aveghbuabar, gumazir bar abuananam.”

¹⁶ Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin a migei, “Ki ni ko ikiti, ni Midiania misoghti me bar arimighiregham.”

17 Ezi Gideon kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki guizbangira nin damazimin gumazir aghuim, ni bizitam damighti, ki ganigh fogh suam, ni guizbangira Ikiavira Itir God na migei.

18 Ni zuamira mangan marki. Ki mangi daghetaba inigh, bizir aghuibar min da ni daningam. Ni kagh na mizuam.”

Ezi ensel kamaghin migei, “Ki ni mizuam iki mangiti ni uamategh izam.”

19 Ezi Gideon aven ghua memen igiar mam tuazi a isi. Egha pluan yisba puvatizir maba uaghan da tuezì da isi, dar osimtizim 25 kilogremìn tu. An asizir tuzir maba isava akirar mam gaghuigha, diparsizim isava miner mam gati. Egha a da inigha ghua okin temer povimin Ikiavira Itir Godin ensel ganingi.

20 Ezi ensel kamaghin a migei, “Ni izi asizir tuzir kam ko yis puvatizir bretin kam isiva dagiar kam gisin aning atigh. Egh diparsizim isi aning gin-gegh.” Ezi Gideon ensel mikemezi moghiram ami.

21 Ezi Ikiavira Itir Godin ensel, asadivir aghorir mam uan dafarimin an suiragha an otevim isava asizir tuzim ko bret gisin anetigha uam an suira. Ezi avim zuamira dagiam gisin otogha asizir tuzim ko bretin isi. Ezi ensel zuamira ghuzi, Gideon a bagha garava avenge.

22 Ezi Gideon datirighin fo, a Ikiavira Itir Godin enselin gani, egha bar aguaghfagha ghaze, “Ame! O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ki datirighin nin enselin guamin gani. Datirighin bizir tizitam na batogham? Ni nan akuragh!”

23 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, “A dera, ni atiatingan marki. Ni ovengan kogham.”

24 Kamaghin, Gideon danganir kamın Ikiavira Itir God bagha ofa gamir dakozir mamın ingarigha kamaghin a dibora ghaze, “Ikiavira Itir God, a gumazir navir amirizim anıdim.” Dughiar kamın ikegha iza datirighin, ofa gamir dakozir kam, Ofran danganir kamın mitighav ikiavira iti, kar Abieserin adarazir nguazim.*

25 Ezi dimagarir kamın Ikiavira Itir God kamaghin Gideon migei, “Ni mangi uan afeziamın bulmakaun tongin, bulmakaun apurim inigh, kar an namba tu bulmakaun apurim, a 7plan azeniba iti. Egh ni uan afeziamın marvir guar asem Balın ziam fasa ingarizir ofa gamir dakozim apirigh. Egh aser amizim Aseran nedazim itir temer akinir ekiam okegh, kar temer akinir ekiar ofa gamir dakozimın boroghın mitighav itim.

26 Egh ni mighsiar dozir kam gisin na bagh deraghvira ofa gamir dakozir tamın ingarigh, ki Ikiavira Itir God. Ni gin, namba 2 bulmakaun kam misueghiva, dipenir akinir ni dutuzimın avim atigh, namba 2ın bulmakaun kam isi, ofan mın a tuaghti, a bar isi mighirigh.”

27 Ezi Gideon uan 10plan ingangarir gumaziba inigha Ikiavira Itir God mikemezi moghin ami. Ingangarir kam, Gideon aruemin a gamizir puvati. Gideon nguibar ekiamın itir gumazir igharaziba ko a uan adarazir atiatingi. Kamaghin amizi, a dimagarimın a gami.

28 Bar mizarazimın nguibar ekiamın itir

---

* **6:24:** Migirigiar kam, “ofa gamir dakozir kam, Ofran danganir kamın mitighav ikiavira iti,” kar migirigiar datirighin itir puvatizim. Puvati. A gumazir fomira akınafarir kam osirizimın dughiamın iti.

gumazamiziba dikavigha garima, Balin ziam famin ofa gamir dakozim ko aser amizim Aseran nedazim itir temer akinir ekiar an boroghin mitighav itim, itir puvati, aning dipiriaghiri. Egha me ganigha fo, gumazitam ti ofa gamir dakozir igiamin ingarigha, namba 2 bulmakaun apurim isa ofa gamigha gifa.

²⁹ Ezi gumazamiziba uarira uarir azai, “Tinara bizir kam gami?” Me azangsigha ghua kamaghin fo, Joasin otarim Gideon, a bizir kam gami.

³⁰ Ezi me kamaghin Joas migei, “Nin otarim, asem Balin ofa gamir dakozim ko, aser amizim Aseran temer akinir ekiar an boroghin mitighav itim apiriaghati. Kamaghin, ni a inigh kagh iziti, e a misueghti an a aremegham.”

³¹ Ezi Joas kamaghin gumazir an ataribar akam ikaragha ghaze, “Ia asem Balin akurvaghasa na gimobi? Gumazir manam asem Balin akurvaghasa na dosi, aruem tighar anangamin dughiamin an a aremegham. Ofa gamir dakozir me dipirizir kam, kar Balin ofa gamir dakozim. Kamaghin, Bal guizbangira god, a uabi uabin akuragh.”

³² Dughiar kamın ikegha zui, Gideon ziar igiam iti. An afeziam Joas kamaghin migei, “Gideon asighasighizir ofa gamir dakozir kam, kar Balin bizim. Kamaghin, Bal uabi uabin akuragh.” Kamaghin, me “Jerubal,” Gideon gati.†

³³ Dughiar kamın, Midianin adarazi ko Amalekia, ko aruem anadi naghin itir gumazamiziba, me uari akuvagha iti. Egha me

---

† **6:32:** Ziar kam Jerubal, an tiarim Hibrun akamin kamaghin ghu, “Bal uabi uabin akuragh.”

Jordanin Fanem abigha vongin ghua, Jesrilin danganir zarimin averpenibar ingarigha dar iti.

³⁴ Ezi Ikiavira Itir Godin Duam iza Gideon avaragha an itima, a dikavigha, Abieserin adarazir diaghti me izi an gin mangasa, a sipsipin komin ingarizir sigham givi.

³⁵ A uaghan gumazir maba amadazi, me ghua Manasen anabamin nguazimin itir adaraziv gia ghaze, me izi an gin mangam. A uaghan Aser ko Sebulun ko Naptalin anababar adarazir mikimasa, gumazir maba amangi. Ezi me uaghan dikavigha iza a ko uari akufa.

³⁶ Ezi Gideon kamaghin God migei, "Ni na migia ghaze, ni na damuti ki Israelian akuragham, ki bar guizin foghasa nin akar dikirizir kam a guizbangira, ga uaning, ni arazitam nan akagh.

³⁷ Ni gan, danganir e witin dafariba amisevimin, ki sipsipin arizitaba nguazim darigham. Eghti mizaraghara ghuariar dipam sipsipin arizir kabar ikiva, egh nguazim gireghan koghti, ki kamaghin fogh suam, mati ni mikemezi moghin, ki Israelian akurvagham."

³⁸ Ezi bizir kam, Gideon God ko mikemezi moghin oto. Ezi Gideon mizaraghara oseghe dikavigha ghua sipsipin arizir an atizimin ganasa zui. Egha sipsipin arizim ghavkira an gari, dipam an iti, o puvati. Ezi dipam a gizifa, an an munumuti, dipam itarir ekiatam gizivagham.

³⁹ Egha gin Gideon ua ghua kamaghin God migia ghaze, "O Ikiavira Itir God, ni nan ataran marki. Ki ua migirigiatam damuasa. Ga uaning, ki kamaghsua, ni na ateghti, ki ua sipsipin arizim damigh an ganika. Eghti dughiar kam in ghuariar dipaba

tintinibar nguazim giregh, eghti sipsipin arizimra misingigh iki.”

⁴⁰ Ezi dimagarir kamın, God, Gideon mikemezi moghin ami. Sipsipin arizimra misingizi, nguazim, ghuariam bar a gire.

7

Gideon Midiania gafira

¹ Ezi Jerubal, kar Gideon uabi, a uan midorozir gumaziba ko bar mizaraghara dikavigha ghua, Harotin emimirimin miriamin averpenibar ingarigha iti. Ezi Midianian averpeniba, Moren mighsiamin boroghin danganir zarimin, Gideonin amadaghan notin iti.

² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Gideon migei, “Ki ian akuragh Midiania misoghasa ifonge. Ezi midorozir gumazir bar avirim ni ko iti. Me ti kamaghin nighnigh suam, ‘E uarira, uan gavgavibar Midiania misogh me abiragham.’ Egh me uan ziaba fam. Me ti kamaghin nighnigh, egh kamaghin mikemeghan kogham, ki Ikiavira Itir God, ki men akuragham.

³ Kamaghin amizi, ni kamaghin me mikim, ‘Gumazir manam atiati, a Gileatin Mighsiam ategh uamategh uan nguibamin mangi.’” Ezi Gideon kamaghin me tuisigha, me mikemezima, 22,000plan midorozir gumaziba dikavigha uamategha ghue. Ezi 10,000plan midorozir gumaziba ikiavira iti.

⁴ Egha gin, Ikiavira Itir God kamaghin Gideon migei, “Midorozir gumazir aviriba ikiavira iti. Ni me inigh emimirimin magiriti, ki nin akuragh

me abigham. Gumazir manam ni ko mangisi ki anemiseveghti, a ni ko mangam. Eghti ki kamaghin ni mikim suam, gumazir kam ni ko mangan kogham, eghti a mangan marki.”

⁵ Ezi Gideon gumaziba inigha emimirim giraghu. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin a migei, “Ni gumazibav kinti me dipam ami. Gumazir afiabar min mizebar dipam apiba, ni me isiva bizir vamiran me atigh. Egh gumazir iteviba apirigha uan dafaribar dipam apiba, me isiva bizir igharazimin me atigh.”

⁶ Ezi Gideon garima, 300plan gumazibara uan dafaribar dipam api, ezi igharaz darazi bar moghira iteviba apirigha uan mizebar dipam api.

⁷ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Gideon migei, “Gumazir 300plan dafaribar dipam ameziba, ki ian akuraghti, ia Midiania gafiragham. Egh ni gumazir igharazibav kemeghti, me uamategh uan nguibabar mangi.”

⁸ Kamaghin, Gideon gumazir igharazibar dagheba ko sighaba me dama ada inigha me mikemezi, me uamategha uan nguibabar ghue. Ezi 300plan midorozir gumazir kaba, me gumazir igharazibar dagheba ko sighaba ini. Dughiar kamın, Gideonın gumazibar averpeniba mong pin amadaghan itima, Midianian averpeniba, vin amadaghan danganir zarimin iti.

⁹ Ezi dimagarir kamın, Ikiavira Itir God kamaghin Gideon migei, “Ia mangi Midianian danganimin midorozim foregh. Ki ian akuragh Midianian gumazibav sogh me abiragham. Guizbangira, ki me isa ian agharim gatigha gifa.

10 Ni midorozim foran atiatigh, uan ingangarir gumazim, Pura, inighti a nin gin mangi, Midianian averpenibar magiri.

11 Egh men migirigiaba baraghiva misoghsi gav-gavim iniam.” Ezi Gideon uan ingangarir gumazim Pura ko, aning apanibar averpeniba iti naghin men miriamin uaghiri.

12 Ezi Midianian adarazi ko Amalekia ko aruem anadi naghin itir darasi, me aparir irubuar bizir dafamin min danganir zarim tintinibar an iti. Men kamelba uaghan bar aviraseme, mati ongarimin gigim. Gumazitam ti me mengan iburagham.

13 Ezi Gideon ghuava otogha moga gara orazima, gumazir mam kamaghin uan irebamın gun uan namakam geghari, “Ki irebamın garima, me balin oviziba isa balin bretain mamın ingari, ezi bretain kam uabi poghpogha iza, e Midiania itir danganir kamın aven iza averpenim pamten a misoghezi a ragha ghua nguazim giri.”

14 Ezi gumazir kamın namakam kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Bizir kam, bar guizbangira, ababanir kam en aka. Kar, Gideonın midorozir sabamra. Gideon, a Joasin otarim, Israelian gumazir mam, anarira. Guizbangira, God Gideonın akuraghti, e Midiania ko midorozir gumaziba sara, a bar e agivagham. Irebar kamın

mingarim, kamaghira ghu.”*

¹⁵ Ezi Gideon irebar kamın eghaghanim baregha uaghan an mingarim baregha, maghira itevimning apirigha Ikiavira Itir Godın ziam fe. Egha uamategha Israelian averpeniba iti naghın ghugha kamaghın Israelian dei, “İa dikav! E mangam! İkiavira Itir God datirighın en akuraghtıma, e midorozimın Midiania dikabiragham.”

¹⁶ Ezi Gideon 300plan gumazir kaba isa 3plan okoruabar me ariki. Egha sıghaba ko nguazir mineba sara inigha bar gumazibagh anıngi. Nguazir mineba bar vaghvagha korir aviba dar averiabar iti.

¹⁷ Ezi Gideon kamaghın mıgei, “İa deraghvira nan gan, ki damuamin arazimra ia uaghan a damuam. Ki mangı men danganir miriamın mangıgh, bizir manam damuam, eghtı ia uaghan a damu.

¹⁸ Gumazir okoruar na ko zuiba sıghabagh iviti, ia uaghan sıghabagh ivi kamaghın dım, ‘E İkiavira Itir Godın adarasi! E Gideonın adarasi. E aning bagha misosi!’”

¹⁹ Ezi Gideon uan 100plan gumazir a ko zuiba, me ghua dımagarir arızimın men averpeniba iti naghın miriamın oto. Dughiar kamın, Midianian averpeniba itir danganimın garir gumaz-

---

* **7:14:** Israelia, me uari bagha uan azenibar ingarava opara dagheba isava uari bretba tua da api. Kamaghın amizi, irebamın aven itir bizir kam, bretın poghpogha izir kam, a mati Israelian nedazim. Midiania bar danganıbagh arua averpenibar ingari darasi, ezi irebamın aven itir bizir kam, averpenir dipirigha ragha ghuzir kam, kar men nedazim.

iba avughsasa uarigh itaghvirazir dughiam. Ezi Gideon ko gumazir a ko zuiba, sġhabagh iviava nguazir mġner me suighiziba abiagħariki.

²⁰ Ezi Gideonġn gumazir okoruar igharazimn- ing kamaghġn ganigha, uan sġhabagh iviava nguazir mġneba uaghan ada abiagħariki. Me uan agharir kiriabar korir avibar suiki. Egha agharir guvibar sġhabar suigha, kamaghġn diava arai, “Kar, Ikiavġra Itir God ko Gideon bagħavġra itir mġdorozir sabamra!”

²¹ Egha me mġtivighav ikia Midiania itir dan- ganim okarizi, Midianian mġdorozir gumaziba ka- maghġn ganigha atiatigha ararem saram ari.

²² Ezi 300plan gumazir kabanang sġhabagh ivir dughiamġn, Ikiavġra Itir God Midiania gamizi, me onganigha uarira uan namakaba tintinibar uan mġdorozir sababar uari oti. Egha me ara ghua Saretanġn nguibar ekiamġn amadaghan Betsitan nguibamġn zui, egha Tabatġn nguibamġn boroghġn ghua Abel Meholan nguibamġn oto.

²³ Ezi Gideon Naptalin anabam ko, Aserġn an- abam ko Manasen anabamġn Israelian gumaziba, me bagħa akam amadi. Ezi me oregha iza uan namakabar akuragħa Midianian agġntisi.

²⁴ Ezi Gideon uaghan Efraimġn anabamġn mġghsġar dozibar tintinibar itir gumaziba bagħa akam amada. A kamaghġn mġgġa ghaze, “Ia izighiri e Midianian adarazi ko misogħam. Egh ia mangġ Jordanġn Fanemġn me bagħ pġghġva, dagħurir doziba ko emġmiribar me bagħ gan mangġ Betbaran nguibamġn me bagħ gan men suikigh. Puvatightima, me Jordanġn Fanem giregh vongġn mangegħam.”

²⁵ Ezi me Midianian midorozir gumazibar dapanir pumuningin suira, aningin ziamning, Orep ko Sep. Egha me Orep isa, dagiam gisin a misoghezi, an areme, ezi me danganir kam Orep a gati. Egha me Sep inigha ghua wainin oviziba dikabiri naghin a misoghezi an areme. Ezi danganir kam, me Sep a gati. Egha me Midianian agintighavira iti. Gideon datirighin Jordanin Fanemin vongin itima, me gumazir dapanir kamning Orep ko Sepin dapanimning inigha a bagha zui.

8

Israelia bar Midiania dikabiragha gifa

¹ Ezi Efraimin anabamin gumaziba kamaghin Gideon migei, “Ni Midianian adarazi ko misoghasa zuir dughiamin, ni en diman aghua. Ni tizim bagha kamaghin e gami?” Me bar puv a gimoba an atari.

² Ezi Gideon kamaghin me migei, “Bizir ia amizim, ki amizir bizim, bar a gafira. Ia ti bizir ia amizimin gari, a pura bizim. Puvati, a bar deragha, ki amizir bizibagh afira.

³ Guizbangira, God Midianian midorozir gumazibar dapanir pumuning isa ian agharim gati, aningin ziamning Orep ko Sep. Ezi ia aningin firimning atu. Bizir kam bar ekefe. Ki kamaghin garir bizitam gamizir puvati.” Gideon kamaghin mikemegha givazi, Efraimin anabamin adarazi uam an atari puvati.

⁴ Ezi Gideon uan 300plan midorozir gumaziba ko ghua Jordanin Fanemin otivigha, a girigha vongin ghue. Me bar amiragha, avughsezir puvati, me uan apanibar gintigha ghuavira iti.

⁵ Egha me ghua Sukotin nguibar ekiamin otivigha, Gideon kamaghin Sukotin itir gumazibar azai, “Gumazir nan gin iziba, men mikarziba mitiriam bangin bar amira. Kamaghin, ia Bretin taba me danighti me dar ami. Ki uabi, ki Midianian atrivimning Seba ko Salmunan agintisi.”

⁶ Ezi Sukotin gumazir dapaniba kamaghin migei, “Ia tighar Seba ko Salmunan suigham. Kamaghin, e tizim bagh Bretba isi nin midorozir gumazibar aningam?”

⁷ Ezi Gideon ghaze, “Ia en akuraghan aghua. A dera. Ia ganti, Ikiavira Itir God Seba ko Salmuna isi nan agharim datighti, ki gin gumazamiziba puvatizir danganimin mangi benir dikonir taba inigh izi ia misogh, ian mikarziba abighirarigham.”

⁸ Egha Gideon me ategha ghua Penuelin nguibar ekiamin ghugha, kamaghira Bretba bagha men azai, ezi Penuelin itir adarasi, Sukotin adarazi men tirazi moghira, men tira.

⁹ Ezi Gideon kamaghira Penuelin gumazibav gei, “Ki apaniba dikabiragh, egh uamategh izi ian taua apiram.”

¹⁰ Dughiar kamin, Seba ko Salmuna, aning uan midorozir gumaziba ko Karkorin nguibamin iti. Faragha midorozir gumazir aviriba aruem anadi naghin ikegha misoghasa ize. Ezi Israelia men 120,000plan midorozir gumazibav soghezi

me ariaghire. Kamaghin, datirighin 15,000plan midorozir gumazibara ikiavira iti.

¹¹ Ezi Gideon uan midorozir gumaziba ko gumazamiziba puvatizir danganimin tuavimin zui. Tuavir kam Noban nguibam ko Jokbehan nguibam, aruem anadi naghin amadaghan iti. Dughiar kam, Midiania deragha apaniba bagha garir puvati. Ezi Gideon zuamira ghua Midianin otogha maghira midorozim fore. Ezi Midianian midorozir gumaziba bar digavir kuram gami.

¹² Ezi Midianian atrivimning, Seba ko Salmuna, arav ghu. Ezi puvati, Gideon aninghin agintighavira ikia ghua aninghin suira. Ezi aninghin midorozir gumaziba aguaghfagha bar atiatingi.

¹³ Ezi Joasin otarim Gideon, midorozimin danganim ategha, uamategha iza, tuavir Heresin nguibam itir mighsiamin ghuavanabo.

¹⁴ A ghua Sukotin adarazir gumazir igiar mam batogha, pamtemin an suiragha kamaghin an azara, terara Sukotin adarazir gumazir dapaniba. Ezi gumazir igiar kam 77plan gumazibar ziaba osirigha Gideon ganingi.

¹⁵ Ezi Gideon ghua Sukotin gumaziba batogha kamaghin me migei, "Ia kamaghin fo, ia ghaze, ki tighar Seba ko Salmunan, suigham. Egha ia ghaze, ia tizim bagh bretba isi nan midorozir gumazibar aningam? Egha ia na dipova nan ingaravaka, bretin taba nan midorozir gumazibar aningan aghua. Ia datirighin kagh gan. Kar taning? Kar Seba ko Salmuna aningra, ki aninghin suiragha gifa!"

¹⁶ Egha a Sukotin gumazir dapanir kabar suiragha, benir dikonir gumazamiziba puvatizir

danganimın inizibar Sukotia misogha mizazim me gase.

17 A uaghan Penuelin nguibar ekiamın itir taua apiriaghatizi, a iri. Egha nguibar ekiar kamın itir gumaziba bar me misoghezi me ariaghire.

18 Egha Gideon dikavigha Seba ko Salmunan azara, “Gua na mikim. Gua Taborin Mighsiamın misoghezir gumazir kaba, me manmaghın gari?”

Ezi aning kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Me bar nın mirara gari. Me vaghvagha mati, atrivir mamın otariba.”

19 Ezi Gideon kamaghın migei, “Me bar nan aveghbuabara. Me bar nan amebamın otariba. Ezi ki bar guizbangira Ikiavira Itir Godın zurara itimın ziamın gua migei, gua ti me misoghezi me ariaghirezir puvatizi, ki gua misoghezi gua aremeghan koghai.”

20 Egha Gideon uan otarir ivariam Jeterin migia ghaze, “Aria, ni aning misueghti aning aremegh.” Ezi otarir kam, bar uan igiamra ikia, kamaghın damuan atiatingi. A uan midorozir sabam ghufezir puvatigha, aning misoghezir puvati.

21 Ezi Seba ko Salmuna kamaghın Gideon migei, “E fo, gumazir aruaba uari kamaghın bizim damusi, me uan gavgavibar amodoghın a damuam. Kamaghın, ni uabi izi ga misogh.” Kamaghın, Gideon uabi Seba ko Salmuna misoghezi, aning areme. Egha an aningın kamelningın firimın itir benir iakinir igiamın nedazim guraghav itir adiarimning ini.*

---

* **8:21:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati.

²² Ezi Israelia kamaghin Gideon migei, “E kamagsua, ni Midianian agharim da ua e inizir bizim bangin, ni en gumazir dapanimin iki e gati-vagham. Eghti nin otariba ko nin ovavir boriba uaghan en gumazir dapanibar ikiam.”

²³ Ezi Gideon kamaghin migei, “Ki ian gumazir dapanimin ikian kogham. Eghti nan otarim uaghan, ian gumazir dapanimin ikian kogham. Ikiavira Itir God, a uabi ian gumazir dapanimin ikiam.”

²⁴ Gideon fo, Midiania me Ismaelin ovavir boribar adarasi, me ringba uan kuaribagh arisi.

Kamaghin, a migia ghua ua kamaghin Israelia migei, “Ki bizir mam bagh ian azangasa. Ia bar moghira midorozimin Midianian kuaribar guizir ringin iniziba, ia vaghvagh dar vamira vamira isi na daningam.”

²⁵ Ezi me kamaghin migei, “A dera, e da isi ni daningam.” Egha me vaghvagha midorozimin tongin inizir ringbar vamira vamira isa iza nguazimin ghuarazir inim garisi.

²⁶ Me arighizir ringin kabar osimtizim, 25 kilogremin tu. Kar ringbar osimtizimra. Ezi iakinir igiamin nedazibar adiaribar osimtizim, ko adiarir igharaziba, ko Midianian atrivibar korotiar pighagheviba, ko men kamelbar firibar itir adiariba, me ringba sara da mengezir puvati.

²⁷ Ezi Gideon golin kam inigha ofa gamir gumazibar korotiar otevir bar aghuarir mam iningarigha, uan nguibam Ofran aneti. Ezi Israelia God ategha Ofran ghua bizir kam in ziam fe, mati tuavimin amiziba tintinimin gumazir

amuiba itiba koma akui. Korotiar a ingarizir kam, azuazimın mın Gideon uan adarazi ko me gamizi me bar tintinibar arazir kurar igharazibagh amua iti.

²⁸ Kamaghira, Israelia midorozimın Midianian adarazi abiragha aghumsızir ekiam me ganıgi. Ezi Midianian adarazi ua bizitam damuan ibura. Kamaghın, Gideon ikiavıra itir dughiamın, Israelia ua midorozir tam gamizir puvatıgha ghua 40plan azenibar tu.

Gideon areme

²⁹ Ezi Joasın otarim Jerubal, an ziar mam Gideon, a ghua uan nguibamın itir dipenimın iti.

³⁰ An amuir avırıba iti, egha bizir kam bangın, a 70plan otarıba iti.

³¹ Ezi Gideonın amuir dozir mam Sekemın nguibamın iti. An amuir kam otarir mam batezi, Gideon ziam, “Abimelek,” a gati.

³² Ezi Joasın otarim Gideon bar ghurigha areme. Ezi me Abieserın adarazir nguibam Ofran, an afeziam Joas afazi naghın, uaghan anefa.

³³ Gideon aremezi, Israelia zuamıra ua Godın ziam fer puvati. Me mati tuavimın amizim tintinimın gumazıba koma akua da bagha arui moghın, aser Balbar, ziaba fe. Egha asem Balberit atizi, a men godın oto.

³⁴ Me Ikiavıra Itir God, uam a gıniğhnızir puvati. A men God, a men akurazi, men apanıba tintinibar iza me misozir dughıabar, me me abını.

³⁵ Guizbangıra, Jerubal, an ziar mam Gideon, a deraghavıra men akuragha me bagha bizir aghuir avırıbagh ami. Ezi me da bakınığhinıgha, deravıra Gideonın adarazi ikaragha me minabazir puvati.

9

Abimelek Sekemın nguibar ekiamın atrivimın oto

¹ Ezi Abimelek Jerubalın otarim, kar Gideonra, a uan amebamın adarazi ko amebamın anabamın gumazamiziba bar men ganasa Sekemın nguibar ekiamın ghugha,

² kamaghın men azai, “Ia manmaghın nighnisi? Jerubalın otarir 70pla e gativagh, en faragh mangam, o? Ia ti gumazir vamırara ateghti a en gumazir dapanimın ikiam? Ia deraghvira nighnigh, ki Abimelek, ki ian inivafızimra. Ia bizir kam deraghvira an gun mikimti, Sekemın gumazir aruaba ian nighnizim baragham.”

³ Ezi Abimelekın amebamın adarazi migirigiar kam inigha ghua Sekemın gumazir aruabav kezima, me oregha a gifonge. Me ghaze, a men anabamra.

⁴ Ezi Sekemın gumazir aruaba ghua asem Balberitın ofa gamir dipenimın aven ghua, silvan dagiar 70pla inigha Abimelek ganıngi. Ezi, a ghua gumazir onganir kuraba, uabın gın mangasa me givese. Ezi me an gın arui.

⁵ Ezi a gumazir kurar kaba inigha uamategha Ofran ghugha, uan afeziamın dipenimın ghua uan aveghbuar 70pla, dagiar dafar mam gisın bar me misoghezi, me ariaghire. Kar an aveghbuabara, Jerubalın otariba. Ezi Jotam, Jerubalın otarir abuananam arav ghugha modo, kamaghın amizi, Abimelek a misoghezir puvati.

⁶ Ezi Sekem ko Betmilon nguibamın gumazamiziba, bar iza uari akuvagha ghua okın temer

ekiar bar anogoroghezir danganimin oto. Me an otogha, Abimelek amisevezi a men atrivimin oto.

⁷ Ezi Jotam kamaghin oregha ghua Gerisimin Mighsiamin orazimin ghuavanabogha men diagha ghaze, “Ia Sekemin itir gumazamiziba, ia nan akam baragh, eghti God ti ian akam baragham.

⁸ Dughiar mamın, temeba ghaze, me uarir tongin temer tam amiseveghti, a me bagh atrivimin otivam. Egh me kamaghin olivin temem mikimam, ‘Ni en atrivimin otivam?’

⁹ Ezi olivin temem kamaghin migei, ‘Manmaghin ami? Nan borer aghuim, gumazamiziba zurara a isava, ziar ekiam gumaziba ko asebagh anidi. Eghti ki uan borer ingangarim ategh mangi mati aminim va, nan aguaba ko nan dafariba feghti, ki bar isin mar iki temer mabagh afiragh, ti ian atrivimin ikiam? Marki. Ki aghua.’

¹⁰ Ezi temeba kamaghin fighin temem migei, ‘E kamaghin ifonge, ni en Atrivimin otivam!’

¹¹ Ezi fighin temem kamaghin men akam ikaragha ghaze, ‘Manmagh su? Ki ti uan dagher isingtizim ategh nan aguaba ko nan dafariba na feghti ki bar isin mar iki, temer igharazibagh afirazi moghin ia bagh atrivimin otogham? Bar puvatigham.’

¹² Kamagh, temeba ghua wainin ikarizimin azara, ‘Ni izi en atrivimin otivam.’

¹³ Ezi wainin ikarizim ghaze, ‘Manmaghin ami? Nan wainin dipam bar dera, egha aseba ko gumazibagh amima me bar akonge. Ki ti ua wainin dipam damuan koghti, nan aguaba ko nan dafariba na feghti ki bar isin mar iki, mati aminim

dagh ivai da temer igharazibagh afirazi moghin, ki ia bagh atrivimin otogham? Markiam.'

¹⁴ Ezi teme ba abuan ghua temer dozir dikoniba itir mamın azara, 'Ni ti en atrivimin ikiam?'

¹⁵ Ezi temer dozir dikoniba itim kamaghın migei, 'Ki ian atrivimin otivsi, ia guizbangira ifongegh, bar moghira izi nan aguabar apengan orangtizimin iki. Ia aghuaghti, avim nan aguabar otogh iziva Lebanonın sidan temer ruariba bar dar isigham.'"

¹⁶ Egha Jotam ua kamaghın migei, "Ia Abimelek amisevezi a ian atrivimin otozir dughiamın, ia ghaze ia guizbangira bar arazir bar aghuim gami? Jerubal uan adarazi ko ian akurazir ingangarir aghuim gami. Ezi ia arazir aghuitamin a gami, o pu? Ti puvati.

¹⁷ Nan afeziam Gideon ian akurvaghasa uabi isa apanibagh anıga midorozim gami. A uabi midorozir gumazibar dapanimin otogha, Midiania ko misogha men gavgavim da ua ia ini.

¹⁸ Ezi datirighın, ia arazir kuramin a gamigha an adarazigh gasighasiki. Ia dagiar dafar mam gisın an 70plan otaribav soghezi, me ariaghire. Ezi gumazir kam Abimelek, ia a gamizima, a Sekemin gumazir dapanibar atrivimin oto. A guizin Jerubalin amuimin otarim pu. Puvati. A Jerubalin ingangarir amizir kinim otezir borim. Ezi ia ghaze, a ian anabamin adarasi, egha anemisevezi a ian atrivimin otivasa.

¹⁹ Ezi ia Sekemin gumazir dapaniba, ia Jerubal ko an adarazi gamizir arazir kam, a guizbangira deraghti, ia Abimelek bagh bar akongegh, eghti a uaghan ia ko bar akongegham.

²⁰ Eghti arazir kam deraghan koghti, avim Abimelek batogh egh mangi uaghan Betmilo ko Sekemin gumazamiziba uaghan men isiam. Kamaghira, avim uaghan Betmilo ko Sekemin gumazamiziba batogh mangi uaghan Abimelekin isiam.”

²¹ Jotam kamaghin mikemegha givagha, uan avebam Abimelekin atiatigha ara ghua Berin nguibamin iti.

²² Ezi Abimelek azenir pumuning ko mizekimin Israelian atrivimin ike.

²³ Ezi God gin duar kurar mam amadazi an Abimelek ko Sekemin gumazir dapanibar tongin adarim forezi, me adarim uarir iti. Ezi Sekemin gumazir dapaniba uam a barazir puvati.

²⁴ Sekemin gumazir dapaniba faragha Abimelekin akurazi, a uan aveghbuar 70pla misoghezi me ariaghire. Kar Jerubalin otariba. God bizir kam bangin, Abimelek ko Sekemin gumazir dapaniba, ovengezir gumazibar ghuziba bagh me ikaragh ivezir kuram me daningasa, arazir kam gamizi, an oto.

²⁵ Ezi Sekemin gumazir dapaniba, Abimelekin aghuagha osimtiziba a daningasa, gumazir kurar maba amadazi, me mighsiabar isin moga ikia tuvair kam in izir gumazamiziba bagha gara, men suigha men biziba isava me misosi. Kamaghin, bizir me Abimelek damuamim an a gifo.

²⁶ Ezi Gal, Ebetin otarim, dughiar mam in, uan aveghbuaba ko me Sekemin nguibamin ghuezi, Sekemin gumazir dapaniba uan nighniziba isava a gatigha an gin mangasa nighnisi.

²⁷ Ezi wainba anir dughiam in, Sekemin gumazamiziba uan wain in azenibar ghua wain in

oviziba kuari. Me wainin oviziba inigha dar pozim mikinigha da mirmira dar dipaba ini. Egha uan asemin dipenimin ghuegha isar ekiam gami. Me dagheba ko wainin dipaba apava, Abimelek dipovava, aka an ziam gasighasisi.

²⁸ Ezi Ebetin otarim Gal kamaghin migei, “Abimelek a gumazir manmaghin garim, ezi e Sekemin gumamaziziba an apengan ikiam? Abimelek a pura Jerubalin otarim, ezi Sebul an ingangarir gumazir kinim. Ezi e Hamorin apengan ikiam, Hamor a Sekemin inazir afeziamra. Ezi e tizim bagh Abimelekin apengan ikiam?”

²⁹ Ki ti Abimelek batuegh Sekemin gumamazizibar faragh mangiti, me nan apengan ikiam. Ki an mikim suam, ‘Ni mangi uan midorozir gumaziba inigh izi na ko misogh.’”

³⁰ Ezi Sebul, nguibar kamın gumazir dapanim, a Ebetin otarim Galin migirigiaba baregha bar aningaghe.

³¹ Egha gumazir maba amadazima, me modogha ghua kamaghin Abimelek mikeme, “Ni oragh. Ebetin otarim Gal, a uan aveghbuaba ko Sekemin izegha, ni ko misoghasa men navibagh inifi.

³² Kamaghin ni uan adarazi ko, datirighin dimangan mangi Sekemin nguibamin boroghin tuzimin mongegh.

³³ Egh bar mizaraghara dikavigh nguibar ekiar kamın mangi, egh midorozim foregh a damu, eghti Gal uan adarazi ko izi misoghti, ia puvira me damigh.”

³⁴ Ezi Abimelek uan adarazi ko dimangan dikavigha zui. Me ghua 4plan okoruabar uari arigha, nguibamin divazimin azenan mongegha me bagha gara iti.

³⁵ Ezi Gal bar mizaraghara ghua nguibar ekiamin divazir tiar akamin tughav iti, ezi Abimelek uan adarazi ko danganir me itim ategha zui.

³⁶ Ezi Gal men ganigha, kamaghin Sebul migei, “Ni gan. Gumaziba muna mighsiamin akirimin izaghiri.”

Ezi Sebul kamaghin migei, “Gumaziba munagh puvati. Ni ti mighsiabar nedazibar gara ghaze, gumaziba.”

³⁷ Ezi Gal ua kamaghin migia ghaze, “Puvati. Ni gan, muna gumaziba mighsiar akirimin izaghiri. Ezi gumazir igharaziba, tuavir iza Okin temer ekiar gumaziba duaba ko migeimin moghin izi.”

³⁸ Ezi datirighin Sebul kamaghin Gal migei, “Ni datirighin nin gavgavimra mana? Ni uabi a dipovava aka ghaze, Abimelek manmaghin garir gumazim, ezi e an apengan ikiam? Gumazir kaba datirighin izi, kar merara ni me dipova aka men zia bagh asighasiki. Ezi ni datirighin mangi me ko misogh!”

³⁹ Ezi Gal Sekemin gumaziba inigha uabi men faragha ghua Abimelekin adarazi ko uariv sosi.

⁴⁰ Ezi Abimelek an agiragha zuima ana arav ghuzima, Abimelekin midorozir gumaziba Galin adarazir gumazir aviribav soghezi, me duar ekiaba arigha tintinibar tuavim girav ikia ghua nguibar ekiamin tiar akamin tu.

⁴¹ Ezi Abimelek uamategha ghua Aruman nguibamın iti. Ezi Sebul, Gal ko an aveghbuaba batoghezi, me ua Sekemın ikian kogham.

⁴² Ezi amınim tirazi mizarazimın, Sekemın gumazamiziba mangi uan azenibar ingarasa zuima, gumazir mam men gun Abimelek mikeme.

⁴³ Ezi Abimelek uan midorozir gumazir okoruar pumuning ko mizezimın me tuira. Ezi me tuzimın mongegha me bagha gara iti. Egha Abimelek garima gumazamiziba nguibam ategha izima, an adarazi mongezi naghın ikegha azenim giregha me misosi.

⁴⁴ Ezi Abimelek uan adarazi ko ivemara ghua nguibamın tiar akamın boroghın tuivighav iti. Ezi an gumazir okoruar mamning azenibar gumazamizibav soghezi me ariaghire.

⁴⁵ Ezi Abimelek ghua nguibar ekiamın aven iti daraziv sogha itima aruem gifa. Ezi a nguibar ekiam bar a inigha gumazamizibav soghezi me bar ariaghire. Ezi a uan midorozir gumazibav kemezi, me nguibar ekiam bar anekarigha, a gasighasigha, amangsızim tintinibar nguibar ekiamın nguazim ginge.

⁴⁶ Ezi gumazamizir maba Sekemın midorozir gumazibar dipenir gavgavir ruarim gisın iti. Egha me bizir otivizir kabar migirigiam baregha, ara ghua asem Balberitın dipenir gavgavimın aven ghuegha mongegha iti.

⁴⁷ Ezi Abimelek kamaghın oraki, gumazamiziba bar uari akuvagha dipenir kamın aven iti.

⁴⁸ Ezi a uan midorozir gumaziba ko Salmonın Mighsiamın orazimın uanabo. Egha sobiam inigha temer aguar misingiziba ovirigha uan

dipizim gati. Egha a kamaghin uan midorozir gumazibav gei, “Bizir ki amim ia an gari. Ia bemira ki amizi moghin ia damu.”

⁴⁹ Ezi gumaziba bar temer aguaba ovirigha gifa. Egha me bar moghira temer aguar kaba inigha Abimelekin gin ghua, dazir kaba isava dipenir miriamin da akufa. Egha me avim dagh atizi, avir kam aven iti darazi bar men isi. Dughiar kamın, Sekemin dipenir gavgavimin aven itir gumazamizir 1,000pla isigha ariaghire.

⁵⁰ Ezi Abimelek gin uan midorozir gumaziba ko ghua Tebesin nguibamin gumazamiziba ko misogha nguibar kam ini.

⁵¹ Dipenir ruarir bar gavgavir mam nguibar kamın tongin iti. Ezi gumazamiziba arava an ghue. Me an aven ghuegha tiar akam asaragha an uanaga bar pin iti.

⁵² Ezi Abimelek ghua dipenir bar gavgavir ruarir kam ini asa midorozim fore. A dipenir bar gavgavir ruarir kamın boroghin ghugha, an tiar akamin boroghin avim a darighasa.

⁵³ Ezi amizir mam witin oviziba mirmirir dagiar dafar mam akunizima, dagiam izaghirava Abimelekin dapanim abiki.

⁵⁴ Ezi Abimelek zuamira gumazir igiar an midorozir biziba aterimin diagha ghaze, ni uan midorozir sabamin na biraghti ki aremeke. Eghti me kamaghin mikiman kogh suam, amizir mam na misoghezi ki areme. Ezi gumazir igiar kam Abimelek birazi an areme.

⁵⁵ Ezi Israelia Abimelekin gari an aremezi, me uamategha uan nguibamin ghue.

⁵⁶ Abimelekın faragha uan afeziam osımtızim a ganigha uan aveghbuar 70plan misoghezi me ariaghirezi moghıra, God a ikara.

⁵⁷ Ezi Sekemın gumazamiziba amizir arazir kura, God uaghan a ikara. Jerubalın otarim Jotam, a faragha ghaze, Sekemın gumazamiziba ikuvigham, ezi datırighın arazir kam, a mikemezi moghın oto.

Jepta ko gumazir dapanir igharazibar eghaghanim

10

(Sapta 10--12)

Tola gumazir dapanimın oto

¹ Abimelek aremegha gıvazi, Puan otarim Tola, an inazir afeziam Dodo, an otogha uam apaniba da Israelia ini. A Isakarın adarazir gumazim. Egha a Efraimın mighsiar dozibar aven itir nguibar ekiam Samirın iti.

² A 23plan azenibar Israelian gumazir dapanimın ike. Egha aremezi me Samirın anefa.

Jair gumazir dapanimın oto

³ Ezi Tolan gın, Gileatın Distriğhın gumazir mam Jair, a gumazir dapanimın oto. Egha 22plan azenibar Israelian gumazir dapanimın iti.

⁴ A 30plan otariba itima, me 30plan donkibagh apiagha mangıgh izegh gami. Me Distrik Gileatın nguazimın, 30plan nguibar ekiaba iti. Me datırighın nguibar ekiar kaba kamaghın dar bori, “Jairın Nguibar Ekiaba,” egha iza datırighın.

5 Ezi Jair aremezi me Kamonin nguibamin anefa.

Amonia osimtizim Israelia ganingi

6 Ezi Israelia uam arazir kuram Ikiavira Itir Godin damazimin a gami. Me aser Balba ko aser amiziba Astarte, dar ziaba fe, kar kantrin kabar aseba, Siria, Saidon, Moap, Amonia ko Filistiaba. Israelia Ikiavira Itir God ategha uam an ziam fer puvati.

7 Kamaghin, Ikiavira God bar Israelian aningaghegha Filistiaba ko Amonia ataghizi me iza midorozimin me dikabira.

8 Dughiar kamın me midorozimin Israelia abinigha bar pazavira me gami. Egha 18plan azenibar, Filistiaba ko Amonia, bar pazavira, Jordanin Fanemin vongin, Gileatin Distrighin Amorian nguazimin itir Israelia gami.

9 Ezi, Amoria Jordanin Fanem giregha vongin iza Judan anabamin adarazi ko, Benjaminin anabamin adarazi ko, Efraimin anabamin adarazi ko misosi. Kamaghin, Israelia bar dughiar kuramra ini.

10 Ezi Israelia Ikiavira Itir Godin dia, kamaghin migei, “En God, e ni ataki. Egha aser Balbar ziaba fe. Kamaghin, e nin damazimin arazir kuram gami.”

11-12 Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Israelia migei, “Ia fo, fomira Isipia, Amoria, Amonia, Filistia, Saidonia, Amalekia ko Maonia bar ia abiragha ia gasighasiki. Ezi ki ian akuragha ua me da ia ini.

¹³ Ezi ia na ategha ua godin igharazibar ziaba fe. Kamaghin, ki datirighin ua ian akuraghan kogham.

¹⁴ Ia mangi aser ia uari bagha inabazibar dim. Egh ia osimtizim bativamin dughiamin, me ti ian akurvaghham.”

¹⁵ Ezi Israelia kamaghin Ikiavira Itir God migei, “E arazir kuram gami. Ni bizir tizimin e damusi, ni a damu. Ezi e datirighin uarir akurvaghasa nin azangsi.”

¹⁶ Egha Israelia uan marvir guaba makunigha, aseba ategha, ua Ikiavira Itir God baghavira iti. Ezi Ikiavira Itir God Israelia aterir osimtizer kabar gara ghua bar me giporpore.

¹⁷ Ezi gin Amonian midorozir gumaziba iza uari akuvagha, Gileatin uari bagha averpenibar ingarigha iti. Ezi Israelian midorozir gumaziba uaghan iza uari akuvagha, Mispan nguibamin uari bagha averpenibar ingarigha iti.

¹⁸ Ezi Israelian gumazir dapanir Gileatin itiba, me uarira uarir azangsi, “Tinara Amonian misoghsi en faragh mangam? Gumazir kamaghin damuamim, a Gileatin gumazamiziba bar men gumazir dapanimin ikiam.”

11

Jepta gumazir dapanimin oto

¹ Jepta, a Gileatin Distrighin gumazim, a midorozir gumazir gavgavir mam. A tuavimin amizir pura ikiava otir amizimin borim, ezi Gileat an afeziam.

² Ezi Gileatin amuir ekiam uaghan otarir maba bate. Ezi otarir kaba gumaziba aghegha, kamaghin Jepta migei, “Ni amizir igharazimin borim. Kamaghin, ni en afeziamin bizitam inian kogham.”

³ Kamaghin amizi, Jepta uan aveghbuaba ategha arav ghu. Egha ghua Topin nguazimin iti. A gumazir kurar maba gakaghonezima me a koma arui. A me ko ghua tintinibar ikiava gumazamizibav sogha men biziba pura da isi.

⁴ Ezi Amonia gin ghua Israelia ko misosi.

⁵ Ezi midorozim otozima, Gileatin gumazir aruaba Jepta iniasa Topin nguazimin ghu.

⁶ Egha me kamaghin a migei, “Ni iziva en gumazir dapanimin ikiva, e Amonia ko misogham.”

⁷ Ezi Jepta kamaghin Gileatin gumazir aruabav gei, “Ia nan aghuagha nan afeziamin dipenimin na batuegha gifa. Ia bizir tizim bagha ua na bagha izi? Ia datirighin osimtiziba bativa na bagha izi?”

⁸ Ezi Gileatin gumazir aruaba kamaghin a migei, “Mar guizbangira. E datirighin ni iniasa izi, ni en gin mangiva en akuragh Amonia ko misogham. Egh ni gin Gileatin gumazamizibar gumazir dapanimin ikiam.”

⁹ Ezi Jepta kamaghin Gileatin gumazir aruabav gei, “Are! Ia na inigh uamategh mangighti Ikiavira Itir God nan akuraghtima, ki midorozim damuva apaniba abiraghti, ia guizin na ateghti ki ian gumazir dapanimin ikiam.”

¹⁰ Ezi gumazir aruaba kamaghin migei, “Guizbangira, e Ikiavira Itir Godin damazimin ni migei, e ni mikemezi moghira e damuam.”

¹¹ Kamaghin, Jepta Gileatin gumazir aruaba ko zui. Ezi gumazamiziba anemisevezima, a men gumazir dapanimin iti. Ezi Jepta Mispan nguibamin ikia Ikiavira Itir Godin damazimin mitigha uan akamin gumazamizibav gei.

¹² Ezi Jepta gin Amonian atrivim kamaghin an azangasa gumaziba amada, “Ni tizim bagha iza nan atara nan nguazim iniasa na ko misosi?”

¹³ Ezi Amonian atrivim kamaghin gumazir Jepta amadazibar azangsighizir akam ikaragha ghaze, “Israelia faragha Isipin kantri ategha izava nan nguazim okeme, an Arnonin Fanemin ikegha ghua, Jabokin Fanemin otogha, ghua Jordanin Fanemin tu. Ezi ki bizir kam baghava atari. Ia datirighin nan nguazim isi ua na daningam. Puvatighi, e uariv sogham.”

¹⁴ Ezi Jepta ua gumaziba amadazi, me Amonian atrivim bagha zui.

¹⁵ Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “Jepta ghaze, puvati, Israelia Moapian nguazim ko Amonian nguazim okemezir puvati.

¹⁶ Israelia Isip ategha izir dughiamin me gumazamiziba puvatizir danganimin izava Ongarir Aghevimin otifi. Egha me gin ghuava Kadesin nguibar ekiamin oto.

¹⁷ Egha Israelia uamategha gumazir kaba amangizi me ghuava kamaghin Idomian atrivimin azangsis, ‘E uari, ni e ateghti e nin nguazim abigh mangi vongin otivigham, o puvatigham?’ Ezi atrivim aghua. Ezi me gumaziba amangizima me ghua Moapian

atrivimın azai. Ezi a uaghan aghua. Kamaghın, Israelia Kadesın ikia iti.

¹⁸ “Egha me gın ghua gumazamiziba puvatızir danganımın zui. Egha me Idom ko Moapian nguazımın ghuzir puvati. Me Moapın, aruem anadi naghın Arnonın Fanemın vongın kaghıra iti. Me an averpenibar ingarigha iti, kar men nguazir mitaghniam. Kamaghın, me Arnonın Fanem abigha vongın ghuezir puvati.

¹⁹ “Ezi Amorian atrivim, Sihon, a Hesbonın danganımın itima, Israelia mangı an ganası gumazıba amangi. Ezi me kamaghın an azai, ‘E uari, ni kamaghın ifonge, e nın nguazım abigh mangı vongın otivam o markiam? E uan nguazım a baghvıra mangasa.’

²⁰ Ezi Sihon aghua. Egha uan midorozir gumazıba bar me inigha ghua, Jahasın nguıbar ekiamın averpenibar ingarigha dar ikiava Israelia ko misosi.

²¹ Ezi Ikiavıra Itir God, Israelian God, a Israelian akuragha Sihonın adarazi ko men midorozir gumazıba sara bar me abıra. Kamaghın, Israelia Amorian nguazir danganır me itir kabanang bar ada ini.

²² “Me bar Amorian nguazıba ini, me sautın amadaghan Arnonın Fanemın ikegha, ghua notın amadaghan Jabokın Fanemın tu, egha aruem anadi naghın gumazamiziba puvatızir danganımın ikegha ghua, aruem uaghiri naghın Jordanın Fanemın tu.

²³ Kamaghıra, Ikiavıra Itir God, a Israelian God, a uabi Amoria batuegha, men nguazım isava uan

gumazamizibagh aningi. Kar Israelia. Ezi ni datirighin ua nguazir kam iniasa?

²⁴ Ni uan bizir nin asem Kemos ni ganingiziba, ni da ini. Ezi en nguazir en God e ganingiziba, da en nguaziba.

²⁵ “Ezi manmaghin ami? Ni ghaze nin gavgavim ti Balakin gavgavim gafira? A Siporin otarim, egha Moapian atrivim. A nguazir taba ua uabi daningasa migeir puvati. Egha e ko midorozim gamizir puvati.

²⁶ Ezi Israelia Hesbon ko Aroerin nguibamning isava, aningin boroghin itir nguibar doziba isava, egha Arnonin Fanemin boroghin itir nguibar ekiaba bar ada inigha, 300plan azenibar dagh apiaghav iti. Manmaghin amizi ia dughiar kam in ua nguibar kaba inigha dagh apiazir puvati?

²⁷ Ezi Jepta kamaghin migia ghaze, an arazir kuratam ni gamizir puvati. Ni uabi arazir kuram gamigha a ko misosi. God uabi gumazibar araziba tuisisi, a datirighin bar moghira ia ko en araziba tuisigham.”

²⁸ Ezi Amonian atrivim akar Jepta a bagha amadazir kam baraghizir puvati.

²⁹ Ezi Ikiavira Itir Godin Duam Jepta gizivazima, a uan midorozir gumaziba inigha, me Gileat ko Manasen anabamin nguazimin ghua Gileatin aven Mispan otifi, egha gin Mispan nguazim ategha ghuava Amonian nguazimin oto.

³⁰ Ezi Jepta Ikiavira Itir Godin damazimin akar mam akirigha ghaze, “Ni nan akuraghti ki midorozimin Amonia abinigh,

³¹ egh midorozimin ikegh uamategh izamin dughiar kamın, bizir manam faragh nan dipenimin tiar akamin azenim girigh, na bagh izamim bizir kam, a Ikiavira Itir Godin bizim otivam. Eghti ki a isi ofan bar isi mighirimın min ni daningam.”

³² Ezi Jepta uan midorozir gumaziba ko fanem abigha ghua Amonia bativigha me misosi. Ezi Ikiavira Itir God Jeptan akurazima me midorozimin me abira.

³³ Me Amonia misogha bar me abini, me Aroerin nguibar ekiamin ikegha me misogha ghua Minitin nguibar ekiamin otogha, bar ghua Abel Keramimin dipamin tu. Me 20plan nguibabav sogha, me abiragha bar me agifa. Kamaghira Israelia bar Amonia abinigha, aghumsizim me ganingizi, me ua me ko misoghan ibura.

Jepta uan akar dikirizim gamizi a guizbangiram oto

³⁴ Ezi Jepta uamategha uan nguibamin iza Mispang nguibar ekiamin otozi, an guivim dipenim ategha ivegha a bagha zui. A bar akongegha uan tambarin misogha ighiam bangava ighavamaga izi. Guizbangira, Jepta guivir kamra iti. A ua boriba puvati.

³⁵ Ezi Jepta uan guivimin ganigha, bar digavir kuram gamigha uan korotiam abigha kamaghin migei, “O nan guivim, noka! Ni bar nan dighorim abiki. Ki bar oseme. Ni tizim bagha faragha iza na batogha osimtizir ekiam na ganingi? Ki Ikiavira Itir Godin damazimin akar dikirizim gamigha gifa, egh ki anebghan kogham.”

³⁶ Ezi an guivim kamaghin miġei, “O nan afeziam, ni Ikiavira Itir Godin damazimin akam akirigha gifa. Kamaghin, ni akam akirigha givazi moghin, ni na damu. Guizbangira, Ikiavira Itir God nin akurazi, ni uan apaniba Amonia abira.”

³⁷ Egha a kamaghin uan afeziam miġei, “Ki kamaghsua, ni faragh na ateghti ki uan namakaba ko iakinir pumuningin mighsiabar orazibar daru azir akabar amuam. Ki fo, ki gumazitam in ikeghan kogh borir tam bateghan koghiva aremegham.”

³⁸ Ezi an afeziam kamaghin a miġei, “A dera, ni mangi.” Egha anemadazi a ghua iakinir pumuningin ike. A uan namakaba ko ghua mighsiabagh arua, azir akabagh amua kamaghin azi, a gumazitam in ikeghan koghiva borir taba inighan kogh aremegham.*

³⁹ Ezi iakinir pumuning givazima a uamategha iza uan afeziam bato, ezi an afeziam Ikiavira Itir Godin damazimin akam akirizi moghin, a gami. Ezi guivir kam gumazitam ko akuizir puvati. Ezi arazir kam bangin, Israelia zurara arazir kam gami.

⁴⁰ Israelian guivir igiaba, zurara azeniba bar, dar dughiar 4plan, me Jeptan guivim ginighnigha osemegha aruava a bagha azi.

---

* **11:38:** Gumazitam God ko akam akiri, a bizir bar ekiam. Ni Jems 5:12 ko Matyu 5:33-37in gan. Jepta deragha nighnizir puvatigha onganigha akar dikirizir kam gami. Kar bar arazir kuram an a gami. Godin Akar Gavgavimin, God ghaze, gumazamiziba uan boribar ofa damuan kogham. Ofa Gami 20:2in gan. Jepta amizir bizir kam, a kamaghin en aka, a bar deravira Godin Akar Gavgavibar gin zuir puvati. A bar arazir kuram gami.

12

Efraimin anabamin adarazi Gileatia ko misosi

¹ Ezi Efraimin anabamin adarazi uari akuvagha midorozim damuasa, midorozir biziba inigha Jordanin Fanem giregha vongin otogha, Safonin nguibar ekiamin zui. Me ghua kamaghin Jepta migei, “Ni Amonia ko misoghasa Jordanin Fanem girigha vongin zuir dughiamin, ni en diman aghua? Ni oragh, bizir kam bangin, e datirighin ni ko nin dipenim dapongam.”

² Ezi Jepta kamaghin me migei, “Ki uan adarazi ko, e Amonia ko adarir ekiam iti. Egha ki ian diazi, ia iza nan akurazir puvati.

³ Ezi ki gari ia iza nan akurazir puvatizi, ki kamaghin nighnisi, ‘Ki mangi Amonia ko misoghti, me mar na misueghti ki aremeka.’ Kamaghin, ki Jordanin Fanem girigha anebigha ghua midorozim foregha a gami. Ezi Ikiavira Itir God nan akurazima ki midorozimin me abira. Ezi ia datirighin tizim bagha iza na misoghasa?”

⁴ Efraimian anabamin adarasi, faragha Gileatin adaraziv gia ghaze, “Ia Gileatin adarasi, ia Efraimin nguazimin ikegha ara iza, datirighin Efraim ko Manasen nguazimningin tizimningin iti. Egha ia gumazamizir pura guighav itiba.” Kamaghin, Jepta Gileatin gumaziba bar me akuvagha, Efraimin gumazibav sogha me abiri.*

⁵ Ezi Gileatin midorozir gumaziba Efraimin gumaziba bagha pigha, Jordanin Fanem abigha ghua otivir tuavir akabar iti. Ezi Efraimin gumaziba

---

* **12:4:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

mīdorozimīn ara fanemīn iza kamaghīn migei, “E dīpam giregh vongīn mangasa.”

Ezi Gileatīn mīdorozir gumaziba kamaghīn vaghvagher men azangīsī, “Nī Efraimīn tav o puvati?”

Eghti me kamaghīn mīkim suam, “Puvati,” eghti me ua kamaghīn a mīkimam,

⁶ “Aria nī mīkim, ‘Sihibolet.’” Eghti gumazir kam deragh ziar kam dīponan kogh, suam, “Sibolet,” eghti me fogh suam kar Efraimīn adarazir gumazir mam, egh me an suiragh a mīsueghti an aremegham. Me kamaghīn amua ghua Jordanīn Fanem gīra iza, otivir tuavir akabar pīgha, Efraimīn adarazir 42,000plan gumazibav soghezi me ariaghire.†

⁷ Ezi Gileatian gumazim Jepta, a 6plan azenibar Israelian gumazir dapanimīn ikegha areme. Ezi me Gileatīn nguazimīn anefa.‡

Ipsan, gumazir dapanimīn oto

⁸ Ezi Jepta aremezi, gīn, Betlehemīn gumazim Ipsan, a Israelian gumazir dapanimīn oto.

⁹ A 30plan otariba ikia 30plan guiviba iti. Egha uan guiviba amangizi me nguibar igharazibar gumazibar ikiasa ghue. Ezi a igharazir adarazir guivir igiaba inigha uan otaribagh aningizi me dar

---

† **12:6:** Hibrun akamīn akar kam kamakīn, “Sihibolet,” o “Sibolet,” an mīngarim kamakīn, “raiziar dapanim.” Gileatia kamaghīn ziar kam dībori, “Sihibolet.” Ezi Efraimīn adarazir ighara a dībori, “Sibolet.” Gumazitam, deragh Gileatian adarazi a dībori moghīn, a deragh a dīboroghan koghti, me fogham kar Efraimīn gumazir mam, egh me an mīsueghti ana aremegham. ‡ **12:7:** Hibrun akam deragha mīgīrīgīar kamīn mīngarim abīghizir puvati.

iti. Ezi Ipsan 7plan azenibar Israelian gumazir dapanimîn ike.

¹⁰ Egha an aremezi, me Betlehemîn anefa.

Elon gumazir dapanimîn oto

¹¹ Ezi Ipsan aremezi, Sebulun adarazir gumazir mam Elon, a Israelian gumazir dapanimîn otogha 10plan azenibar men gari.

¹² Ezi an aremezi, me Sebulunîn nguazimîn, Aijalonîn nguibar ekiamîn anefa.

Apdon gumazir dapanimîn oto

¹³ Ezi Elon aremezi, Piratonîn nguibar ekiamîn gumazim Apdon, a Hilelin otarim, a Israelian gumazir dapanimîn oto.

¹⁴ A 40plan otariba ikia igiav otarir 30pla iti. Me zurara donkin 70pla gapiaghira mangi izegh gami. Ezi Apdon 8plan azenibar Israelian gumazir dapanimîn ike.

¹⁵ Ezi an aremezi, me Efraimîn nguazimîn, Piratonîn anefa. Nguibar kam Amalekian mighsiar dozibar iti.

Samsonîn eghaghanim

13

(Sapta 13--16)

Manoan amuim Samson bate

¹ Ezi Israelia ua Ikiavîra Itir Godîn damazimîn arazir kurabagh amima, Ikiavîra Itir God Filistiaba ataghizi, me 40plan azenibar me gativagha men gari.

² Ezi Manoa, Danîn anabamîn gumazir mam, a Soran nguibar ekiamîn iti. An amuim boriba batir puvati.

³ Ezi dughiar mam Ikiavira Itir Godin enselin mam iza kamaghin a migei, “Ni faragha otir puvati. Egh ni kiran oveghangin navim asegh otarim bategham.

⁴ Kamaghin, ni datirighin wainba ko dipar onganibar aman marki. Egh bizir ki daman gumazamizibar anogorogheziba, ni dar aman marki. Kar bizir gumazamizibagh ami, me nan damazimin mizeziba.

⁵ Ni navim aseghiva otarim bategham. Egh an dapanir arizim gisan marki. A nin navimin aven itima, God ua bagha a ginaba. Eghti ni a bateghti, a wainba ko dipar onganibar aman marki, egh uaghan God daman gumazibar anogoroghezir dagheba, a dar aman marki. Eghti a ua Filistiaba da Israelia iniam.”

⁶ Ezi amizir kam ghua uan pam Manoan migia ghaze, “Gumazir akam akurir mam Ikiavira Itir Godin enselin min gara na ko migei. Ezi ki bar atiatigha an azarazir puvati, a ten gumazim egha a managh ize. A uan ziamin gun na mikemezir puvati.

⁷ A na migia ghaze, ki navim aseghiva otarim bategham. Egh wainba ko dipar onganibar aman koghiva uaghan, dagher God daman gumazamizibar anogoroghezibar aman kogham. Bizir kaba, gumazamizibagh amima me nan damazimin mize. Eghti gan otarir nan navimin aven ikiamin kam, God ua baghvira a ginabagham, eghti a kamaghira iki mangi aremegham.”

⁸ Ezi Manoa migirigiar kam baregha Ikiavira

Itir God ko miġia ghaze, “O Ekiam, ga uaning, ki kamaghin ifonge, gumazir ni amadazir kam, ni uam anemadaghti a ga bagh izi. Eghti borir ġin otivamin kam, ga a bagh damuamin biziba a bar dar gun ga mikimam.”

⁹ Ezi God Manoan miġirigiam baraghizi, Manoan amuim uan azenimin aperaghav itima, Ikiavira Itir Godin ensel iza a bato. Manoa dughiar kamın a ko itir puvati.

¹⁰ Ezi an amuim bemira uamategha ivegha ghua uan pam batogha an miġia ghaze, “Ni zuamira izi! Gumazir faragha iza na batozim, anarira ua iza na bato.”

¹¹ Ezi Manoa uan amuim ko uamategha ghua gumazir kam batogha an azara, “Ni gumazir kamra faragha iza nan amuim batoz, o?”

Ezi gumazim a ikaragha ghaze, “Are, kar kirara.”

¹² Ezi Manoa gumazimin azara, “Ni nan amuim ko akam akirizir bizir kam guizbangira otoghti, otarir kam bizir tizibar amuva Akar Gavgavir manabar ġin mangam?”

¹³ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel kamaghin Manoa miġei, “Nin amuim bar deravira miġirigiar ki a mikemezibar ġintigh.

¹⁴ A wainin ovizibar aman marki. Egh wainin dipaba ko dipar onganibar aman marki. Egh God daman gumazimizibar anogoroghezir daghebar aman marki, bizir kaba gumazimizibagh ami me nan damazimin mize. A bar deravira ki a mikemezir miġirigiabar ġintigh.”

¹⁵ Ezi Manoa kamaghin Ikiavira Itir Godin ensel miġei, “Ga uaning, ni tong ga ko kagh ikitima ga

memen igiatam misuegh, a isamighti, ni damegh mangam.”

¹⁶ Manoa kamaghin fozir puvati, a Ikiavira Itir Godin ensel migei.

Ezi Ikiavira Itir Godin ensel kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki iki gua tuaghamin daghetam ameghan kogham. Gua meme misuegh a tusi, gua Ikiavira Itir God bagh ofan bar isia mighirizim damu, a tuaghti a bar isigh.”

¹⁷ Ezi Manoa kamaghin ensel migei, “Ni uan ziamin gun ga mikemeghti, gin gan otarim otoghti ga nin ziam fam.”

¹⁸ Ezi ensel kamaghin aning ikaragha ghaze, “Puvati. Gua tizim bagh nan ziam gifoghasa? Nan ziam bar deragha bar ighara.”

¹⁹ Kamaghin, Manoa memen igiar mam ko witin maba inigha Ikiavira Itir God bagha ofa gami, a Godin bizir bar igharagha garibagh amim. Manoa ofan kam ofa gamir dagiar dafar mam gisin a gamigha, uan amuim ko aning tugha pura gara iti.

²⁰ Avim ofa gamir dakozimin dafogha isia mizariaba ghuavanadir dughiamin, Manoa uan amuim ko garima, Ikiavira Itir Godin ensel avir mizariabar tongin Godin Nguibamin ghuavanadi. Ezi aning irava uan guanning isava nguazim gati.

²¹ Ezi Ensels uam aning ko itir puvati. Ezi Manoa datirighin fo, kar guizbangira Ikiavira Itir Godin ensel.

²² Egha Manoa kamaghin uan amuim migei, “Ga Godin enselin ganigha gifa, kamaghin, ga ti aremegham.”

²³ Ezi Manoan amuim kamaghin miġei, “Ikiavira Itir God ga misueghti, ga aremeghan kogham. Ga amizir ofa, Ikiavira Itir God a gifongegha bizir igharagha garim gamizi ga an gani. Egha uaghan a ga miġia ghaze, ga otarim ikiam.”

²⁴ Egha Manoan amuim ġin otarim bategha, ziar kam a ganġi, “Samson.” Ezi otarim aghuima, Ikiavira Itir God deravira a gami.

²⁵ Ezi Samson Sora ko Estaolin nguibar ekiamningin tizimin, Danin anabamin danganimin iti. Ezi Ikiavira Itir Godin Duam an niġnizimin aven ingari.

14

Samson Filistiabar amizir mamın iti

¹ Ezi dughiar mamın, Samson Timnan nguibar ekiamın ghuaghira, Filistiabar amizir igiar mamın gani.

² Egha a uamategha ghugha kamaghin uan amebam ko afeziam miġei, “Ki Filistiabar amizir igiar mam, Timnan nguibar ekiamın an gani. Ki kamaghsua, gua na bagh a inighti ki an ikiam.”

³ Ezi an amebam ko afeziam kamaghin a ikaragha ghaze, “Manmaghin ami? Nin ikizimin aven amizir igiatam iti o, en gumamazibar tongin ti puvati? Ni bizir tizim bagha Filistiabar amizim iniassa, gumazir kaba me uan mikarzir mogomebar iniba aghori puvati?”

Ezi Samson ua kamaghin uan afeziam miġei, “Ki amizir kam gifonge. Gua na bagh a inigh.”

⁴ Dughiar kamın Filistiaba Israelia gativagha men gari. Ezi Ikiavira Itir God Filistiabav soghasa tuaviba buri. Kamaghin, Samsonin afeziam ko

amebam fozir puvati, Ikiavira Itir God uabi Samsonin nighnizim fema an akar kam gami.

⁵ Egha gin Samson uan amebam ko afeziam me Timnan ghuaghiri. Egha Timnan itir wainin azenibar boroghin zuima, laionin igiar mam dazeregha Samson misoghasa a bagha izi.

⁶ Ezi Ikiavira Itir Godin Duam gavgavim Samson ganingizima, a laionin kam uan dafarir kinimningin an suiragha anebiki. Mati gumazim memen igiam tongirama anebiki. Egha an amizir bizir kamın, gun uan afeziam ko amebam, mikemezir puvati.

⁷ Egha gin a ghua Timnan nguibamin ghugha, amizir igiar kam bar a gifongegha, a ko migei.

⁸ Samson mong ikegha, uamategha amizir kamın ikiasa zui. Egha ghua tuavim ategha laionin a faragha misuegha atizir kuamin ganasa, tuavir miriamin ghua garima, aparir irubuar okoruam an aven ikia hani isava a gati.

⁹ Ezi a uan dafarimningin hanin maba tuigha da apavira tuavimin zui. A ghua uan amebam ko afeziam batogha hanin maba isa aning ganingizi, aning uaghan ada ame. A uan amebam ko afeziam kamaghin aning mikemezir puvati, a laionin kuamin aven haniba ini.

¹⁰ Ezi Samsonin afeziam ghua, amizim ko an amebam ko afeziam batogha, me aning uaningin ikiamin akam akirigha gifa. Men gumazir igiaba fomira amubar ikiasa ami moghin, Samson maghira maburan isam gami.

¹¹ Ezi Filistiaba kamaghin Samsonin ganigha, 30plan gumazir igiabagh inaba, eghti me a ko namakam damigh ikiam.

¹² Ezi Samson kamaghin 30plan gumazir igiar kabav gei, “Ki akar isin zuitamin ia mikimasa. Ia isam damuamin 7plan aruer kabar ikiva, ia akar isin zuir kamın mingarimin gun na mikemeghti, ki 30plan inir ruarir aghuiba ko 30plan korotiar aghuiba ia daningam.

¹³ Eghti ia nan akar isin zuimin mingarimin gun na mikemeghan kogh, ia 30plan inir ruarir aghuiba ko 30plan korotiar aghuiba na daningam.”

Ezi me kamaghin a migei, “Ni uan akar isin zuimin gun en mikemegh.”

¹⁴ Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze:

“Apir bizir mamın bizir apir mam oto.

Ezi bizir isingtizir mam bizir gavgavimin oto.”

Ezi 3plan arueba givazi, me akar isin zuir kam gifozir puvatighavira iti.

¹⁵ Egha aruer namba 4in, me kamaghin Samsonin amuim migei, “Ni uan pam apezeper a gakaghonti, a uan akar isin zuimin mingarimin gun e mikemegh. Puvatighti, ni uan adarazi ko, e avimin ia daboroghti ia isigham. Gua en biziba okimasa en diazi, e kagh ize?”

¹⁶ Ezi Samsonin amuim ghua an guamin garava aziava kamaghin a migei, “Ni ti na gifongezir puvati. Egha akar isin zuir kamın nan adaraziv kemegha, an mingarimin gun na mikemezir puvati.”

Samson kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Manmaghin ami? Ni gan, ki uan amebam ko afeziam mikemezir puvati. Ki tizim bagh ni mikimam?”

17 Ezi an amuim azia kamaghira ikia ghua isamin 7plan arueba gifa. A imobavira itima, an oragha ghua amiragha tagha namba 7 aruemin akar isin zuimin mingarimin gun a mikeme. Ezi a ghua uan adaraziv keme.

18 Ezi namba 7 aruemin, aruem tighar magiramin dughiamin, nguibar kamın itir gumaziba kamaghin Samson migei:

“Bizir tizim bar isingigh, hanin isingtizim gafiragham?

Ezi bizir tizim bar gavgavigh, egh laionin gavgavim gafiragham?”

Ezi Samson kamaghin me migei:

“Ia ti nan bulmakaun amebam inigha ghua uan azenibar ingarizir puvatighai,
ia nan akar isin zuimin mingarimin gun na mikemeghan koghai.”

19 Ezi Ikiavira Itir Godin Duam gavgavim Samson ganingizima an Askelon nguibar ekiam giraghu. A ghuaghira 30plan gumazibav soghezi me ariaghirezi, a men biziba ini. Egha men 30plan korotiar aghuiba inigha an akar isin zuimin mingarimin gun mikemezir darazigh aningi. Egha a bizir otozir kam bagha navim bar osemegha, uamategha uan nguibamin ghu.

20 Ezi Filistiaba an amuim isava an namakar mam ganingi, an namakar kam uaghan a ko an isamin ike.

15

Samson bar pazavira Filistiabagh ami

¹ Ezi witba aghorir dughiamin, Samson memen igiar mam inigha uan amuim bagha ghu. Egha kamaghin uan amuimin afeziam migei, “Nan amuim akuir danganim, ki an aven mangasa.”

Ezi an amuimin afeziam an anogoroke.

² A ghaze, “Bar guizbangira, ki ghaze, ni ti an aghua. Egha ni uan amuim ko gua uaningin ikiasa isam gamir dughiamin, nin namakar ni ko ikezim, ki a isav a ganingi. Ezi an afumimin ganganim bar dera, ni a iniam? Ki datirighira a isi ni daningighti ni an ikiam.”

³ Ezi Samson atara kamaghin migei, “Ki datirighin Filistiaba bar me gasighasigh, egh osimtiziba puvatigham. Kar men osimtizimra.”

⁴ Ezi Samson ghua afiar atiar 300plan suigha da inigha dar ipebar uarir fufugha da ike. Egha vaghvagha korir avibar dar ipebagh ike.

⁵ Egha Samson afiar atiabar ipebar itir korir avibagh apongezi da isima, ana da ataghizima, da tintinibar ivemara ghua Filistiabar witin azenibar aven zuima, korir aviba men witin dighoregha arighiziba ko mitivighav itiba sara bar moghira dar isi. Ezi wainin ikariziba ko olivin temeba uaghan isi.

⁶ Ezi Filistiaba kamaghin ganigha uarira uari azangisi, “Tinara bizir kam gami?”

Ezi gumazir mam kamaghin me migia ghaze, “Samson a gami. An ivozir afeziam, Timnan nguibamin gumazim. A Samsonin amuim inigha, an namakar a ko an amuimin isamin dughiamin

ikezim ganingi.” Ezi Filistiabar gumazir dapaniba, Timnan nguibamin ghuavanaga Samsonin amuim ko an afeziam gaborozi aning isi.

⁷ Ezi Samson kamaghin me migei, “Ia arazir kamaghin garim gami, a? Ki kamaghin akar kam akiram, ki datirighin zuamira avughseghan kogham. Ki faragh ia amizir arazir kam ikaragh, egh gin avughsam.”

⁸ Samson puv me misogha, me abiragha men aviribav soghezi me ariaghire. Egha a gin ghua Etamin Mighsiar ekir mamın dagiar akiriamın aven iti.

Samson Filistiaba abira

⁹ Ezi Filistiaba gin ghua Judabar nguazimin averpenibar ingarigha ikia, Lehin nguibamin gumazamiziba ko misoghasa.

¹⁰ Ezi Judaba kamaghin men azangsi, “Ia bar tizim bagha iza e ko misoghasa?”

Ezi Filistiaba kamaghin me ikaragha ghaze, “E Samsonin suiragh, a inigh mangi kalabus darighasa. An e gamizir arazimra, e uaghan kamaghiram a damuam.”

¹¹ Ezi Judabar 3,000plan gumaziba Samson bagha Etamin dagiar akiriam iti naghin ghuaghira kamaghin a migei, “Ni kamaghin fo, Filistiaba e gativagha gifa? Ni tizim bagha osimtizir dafar kam gamigha osimtizim e ganingi?”

Ezi a kamaghin me migei, “Me na gamizir arazimra ki a ikarvagha me gami.”

¹² Egha me kamaghin Samson migei, “E ni ikegh ni isi Filistiabar agharim darighasa izi.”

Ezi Samson kamaghin me migei, “Ia guizbangira na mikim suam, ia uari na misueghti ki aremeghan kogham.”

¹³ Ezi me kamaghin a migei, “E bar guizbangira ni migei. E nin misueghti, ni aremeghan kogham. E pura ni ikegh ni inigh mangi Filistiabar agharim darigham.” Egha me benir gavgavir igiar pumuning inigha an agharimning ikegha, a inigha dagiar akiriam ategha Filistiaba bagha zui.

¹⁴ Egha me ghua Lehin nguibamin otivigha givazima, Filistiaba a bagha dagarvagha ivemara izi. Ezi Ikiavira Itir Godin Duam Samson gizivagha gavgavir ekiam a ganingi. Ezi benir igiar gavgavir me an agharimning ikezir kaba, mati avim strinbar isizi da pura amera dighoraghire.

¹⁵ Ezi a gari donkin mam aremegha irighav ikia, tighar bar kuram, an an akaguar agharim inigha an suiragha gumazir 1,000pla misoghezi me ariaghire.

¹⁶ Egha Samson kamaghin ighiar mam gami:

“Donkin akaguar agharir kamın,
ki gumazir aviribav soghezi, me ariaghire.
Egha ki men kuabar pozibav kinizi, da mam-
aghira iti.

Donkin akaguar agharimın,
ki gumazir 1,000pla, bar me agifa.”

¹⁷ Ezi a kamaghin ongegha givagha akaguar agharir kam makuni. Ezi me danganir kam, “Akaguar Agharimın Mighsiam,” a garisi.

18 Ezi Samsonin kuarim bar puvira an pirima, a kamaghin Ikiavira Itir Godin dei, “Ki nin ingan-garir gumazim, ezi ni nan akurazi ki midorozir kamın me abira. Egh ki dipam bangin kagh aremeghti Filistiaba ti na iningham, o?”

19 Ezi God Lehin emimirir dipar mam gamizi, dipavsizim an anagav oto. Ezi a dipar kam amegha ua gavgavim ini.

Ezi bizir kam bangin me emimirir kam kamaghin a dibori, “Gumazim Dipam Bagha Deir Emimirir Dipam.” Ezi Lehin emimirir dipar kam datirighin ikiavira iti.

20 Ezi Filistiaba Israelian nguazimin garir dughiamin, Samson 20plan azenibar me gativagha men gumazir dapanimin ike.

16

Samson Gasan nguibar ekiamin ghu

1 Ezi Samson Lehin nguibam ategha Gasan nguibar ekiamin ghugha, tuavimin amizir gumaziba koma akuir mam batogha a koma akui.

2 Ezi gumazir maba kamaghin Gasan gumazibav gia ghaze, “Samson izegha gifa.”

Ezi me ghuava nguibam okarigha nguibamin divazir tiar akar ekiabar boroghin mongegha a bagha gara iti. Egha sighsirir akabar uariv gia ghaze, “E kagh ikiti aminim tiraghti, e a misueghti an aremegham.”

3 Ezi Samson bogarangra tuavimin amizir kam ko ikia ghua dimagarir arizimin, misiamin dikavigha ghua nguibar ekiamin tiar akamningin suiragha aning asi. Egha aningın akinimning ko

tiar akam asir ainin igugunir dafam sarama asi. Egha dagh isaghpuha ghua Hebronin nguibamin boroghin mihsiar orazimin da ariki.

Delaila Samson gifara

⁴ Ezi bizir kam otogha givazima, Samson Gasan zui. A ghua Sorekin danganir zarimin amizir mam bato, an ziam Delaila, an an ganigha a bagha bar ifonge.

⁵ Ezi Filistian atriviba ghua kamaghin Delailan mihei, “Ni Samson apezeperegh, an gavgavim bagh an azaragh, a managh gavgavir ekiar kam isi, eghti e manmaghira a damighti, an gavgavim aneteghti, e anebiragham. Ni an gun en mikemeghti e an suiragh a ikegham. Ni kamaghin damighti e vaghvagh 1,100 silvan dagiaba isi ni daningam.”

⁶ Ezi Delaila kamaghin Samson mihei, “Ni na mikim, ni manmaghin gavgavir kam isi? Egh ni manmaghin damighti gavgavim ni ateghti me nin suiragh ni ikegham?”

⁷ Ezi Samson kamaghin a ikaragha ghaze, “Gumazitam bulmakaun sueba ko dafaribar itir 7plan agirir misingizir puvatizir taba inigh na ikeghtima, nan gavgavim givaghti, ki pura gumazir kinimin min ikiam.”

⁸⁻⁹ Ezi Filistian gumazir dapaniba bulmakaun sueba ko dafaribar itir agirir 7plan misingizir puvatiziba inigha iza Delaila ganingi. Ezi gumazir maba Delaila akui naghin mongeghav iti. Ezi Delaila Samsonin suemning ko dafarimning ike. Egha Delaila a gaghura ghaze, “Samson, Filistiaba nin suighasa izi!” Ezi a dikavima bulmakaun

agirir kaba, mati strin avir mizariamın boroghın ikia isia dighoraghirezi moghın, dighoraghire. Ezi Filistiaba an gavgavimın mingarim gifozir puvatighavira iti.

¹⁰ Ezi Delaila kamaghın Samson migei, “Ni oragh, ga uaning, ni bar na gifaragha aghumsızir dafam na ganingi! Ni datirighın guizbangira na mikim, me manmaghira damigh nın suiragham?”

¹¹ Ezi Samson kamaghın a migei, “Gumaziba benir gavgavir bar igiaba inigh na ikeghti nan gavgavir kam gıvaghti ki pura gumazir kinimın mın ikiam.”

¹² Ezi gın Filistiaba iza Delaila akuir danganimın modogha itima, Delaila benir gavgavir bar igiar maba inigha an suemning ko agharimning ike. Egha Samsonın dei, “Samson, Filistiaba nın suighasa izi!” Ezi Samson benir gavgavir bar igiar an agharimning ikezir kaba, tretin mın dar ghore.

¹³ Ezi Delaila Samson migei, “Ni bar na gifarava aghumsızir dafam na ganıdi. Ni datirighın na mikim, gumaziba bar manmaghira ni ikegham?”

Ezi Samson kamaghın migei, “Ni nan 7plan dapanir arızir gızgıziba, inigh iniba nuavir masinın aven tretba sara initam nuavighıva, nan dapanir arızim nir kamın aven tretba sara a nuafigh. Egh gın dikonir ruarir tamın nir kam isi birimın a gafughti, a birimın porogh gavgafigh. Eghti ki ua gavgavıba puvatigh pura gumazir igharazıbar mın ikiam.”

¹⁴ Ezi Delaila Samson gamızı an akuıma, an an 7plan dapanir arızir gızgıziba, inigha iniba nuavir masinın aven, tretba sara inir mam nuavighava,

an dapanir arizim inir kamın aven tretba sara a nuafi. Egha gın dıkonir ruarir mam nir kam sara birimın a gafu, ezi a birimın porogha gavgafi. Egha a kamaghın dei, “Samson, ni ua bagh ganigh, Filistiaba nın suighasa izi.” Ezi a dikavima, dıkonir kam ko nir an dapanir nuavizimın arızir gizgıziba, a bar birimın dagh ekuigha dikafi.

¹⁵ Ezi Delaila kamaghın a mıgei, “Ni manmaghsua, na mıgıa ghaze, ni bar na gifonge? Ni bar puvıra na gifari. Ni na ko navir vamıran itir puvatıgha guızın akabar na mıgeir puvati. Datırıghın namba 3ın dughiam, ni na gifaragha aghumsızim na ganıngi, egha na mikemezır puvati, ni manmaghıra amıgha bar gavgafi.”

¹⁶ Ezi Delaila dughıabar uabi mikımasa a gimobava, an azangıgha mamaghıra iti. Ezi Samson mıgırıgıar kam baragha ghua bar iporpore.

¹⁷ Egha bar abuan, a Delaila mikeme. A kamaghın mıgei, “Ki aghırimra iti God na ginabazı nan amebam na batezir dughiamın, ikegha iza datırıghın, me tong nan dapanir arızıbagh ısezır puvati. Me nan dapanir arızıbagh ıseghı, ki ua gavgavıba puvatıgh, pura gumazır kınımın mın ikıam.”

¹⁸ Ezi dughıar kamın Delaila fo, Samson guızbangıra a mıgei. Egha a Filıstıabar atrıvıba bagha akam amaga ghaze, “İa uamategh izi. A datırıghın guızbangıra uabın gun na mikeme.” Ezi Filıstıabar gumazır dapanıba, sılván dagıar Delaila danıngasa mikemezıba ınıgha izi.

¹⁹ Ezi Delaila Samson gifarazıma Samson an apozımın akuava onganı. Ezi Delaila gumazır mamın diazıma a iza Samson dapanir arızır

gizgizir nuavizir 7plan ruariba apiri. Ezi Delaila arazir kamın Samsonın gavgavim bar anegifa. An gavgavim bar moghira gifa.*

²⁰ Ezi Delaila ua kamaghın dei, “Samson, ni ganigh, Filistiaba nın suighasa izi!”

Ezi Samson osegħa ghaze, “Ki faragħa ami mogħın, dikavigh mangi firighirigham.” A kamaghın fozir puvati, Ikiavira Itir God anetaki.

²¹ Ezi Filistiaba an suiragħa an damazimning asiagħati. Egha me a inigha Gasan ghuegha senin brasar ingarizimın a ike. Egha a gamima a kalabuziar dipenimın aven ikia witba ko raiziaba mirmiri.

²² Ezi dugħiar kamın Samsonın dapanir arizim uam aghui.

Samson areme

²³ Ezi dugħiar mamın Filistiabar atriviba iza uari akuvagħa, isar ekiar mam gamua uan asem Dagon bagħa ofa gami. Egha me bar akongegħa kamaghın miġei, “En asem en akurazima e uan apanim Samsonın suiragħa anebira.”

²⁴⁻²⁵ Egha me ġin bar akongegħa kamaghın miġei, “Ia Samsonın aku iziti a uan arazitabar amuti, e an gan an ingariva aki, a dipovasa.” Ezi gumaziba ghua kalabusın a inigha izi.

Ezi gumazamiziba an ganigha, uan asemın ziam fava kamaghın miġei, “En asem en akurazima e uan apanir kam anebira. Gumazir kam bar en nguazim gasighasigha, en gumazir aviribav soghezi me ariagħire.” Egha me a isava dipenimın

---

* **16:19:** Hibrun akam deragħa miġirigiar kamın mingarim abighizir puvati.

dagiar guarir akinimningin tizimin anetizima, a tughav ikia arazarazibagh amima, me an ingarava aka a dipofi.

²⁶ Ezi Samson, otarir an dafarimin suigha an akuava aruim kamaghin a migei, “Ni nan akuraghtima, ki dipenimin guarir akinimningin suiragh mitigh, uan akirim isiva guarir akinimning garoroghasa.”

²⁷ Dipenir kam gumazamizir bar avirim a gizifa, ezi Filistiabar atriviba bar moghira uaghan me ko iti. Ezi 3,000plan gumazamiziba dipenir ekiar kamın siriamin pin ikia beragha Samsonin garava a dipovava ati.

²⁸ Ezi Samson kamaghin diagha Ikiavira Itir God ko migei, “O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ni datirighin na ginighnigh. O God, ni datirighin ua gavgavim na daningigh. Eghti datirighin Filistiaba nan damazimning asizi moghira, ki me ikaragham.”

²⁹ Egha Samson dagiar dipenir guarir tongira tughav ikia, gavgavim a ganidir akinimningin suira. A dafarir guvimin guarir akinir mamın suiragha, dafarir kiriamin igharazimin suira.

³⁰ Egha a kamaghin dei, “Ni na ateghti ki Filistiaba ko aremeka.” Egha a bar uan gavgaviba sara guarir akinimning adugha zuima dipenim iri. Dipenim dipirigha ira Filistiabar atriviba ko, gumazamizir igharazir an aven itiba sara me gisin ira me misoghezi, me bar ariaghire. Ezi gumazamizir bar avirim Samson ko ariaghire, men dibobonim, an angamira ikia misoghezi gumazibar dibobonim gafira.

³¹ Ezi Samsonin adarazi gin izaghira an kuam ini. Me an kuam inigha ghua Sora ko Estaolin nguibar ekiamningin tizimningin, an afeziam Manoa afazi naghin anefa. Samson 20plan azenibar Israelian gumazir dapanimın ike.

Benjamin ko Danin anabamningin eghaghaniba

17

(Sapta 17--21)

Maika uabi marvir guabar ziaba fer dipenir mam iti

¹ Ezi gumazir mam an ziam Maika, a Efraimın mighsiar dozibar iti.

² A dughiar mamın uan amebam migei, “Ni uan 1,100in dagiar silvabagh fo, tina da okeme? Ezi ki dughiar kamın itima, ni God mığia ghaze da okemezir gumazim, ni a gasighasikigh. Ni gan, ki uabi bizir kam gami. Ki da okemegha, datirighin ua ni ganidi.”

Ezi an amebam kamaghin a ikaragha ghaze, “Nan otarim, Ikiavira Itir God deragh ni damu.”

³ Ezi Maika 1,100plan silvan dagiaba uamategha da isava uan amebam ganingi. Ezi an amebam kamaghin migei, “Ki silvan dagiar kaba Ikiavira Itir God danighti, dagiar kaba nan otarim baghavira ikiam. Egh dagiar kaba, ga da isiva gumazitabar anighti, me dar marvir guatamningin ingarighti, e aningın ziamning fam. Me temer otevitam marvir

guatam akirighiva silvan a nokegh, egh marvir guatam silvan kinimra an ingarigh.”*

⁴ Egha Maikan amebam 200 silvan dagiar an amebam uam a ganingiziba, isa silvan marvir guabar digiribagh amir gumazir mam ganingi. Ezi a marvir guar mam tememın anekirigha silvan bar a noke, egha marvir guar mam silvan kinimın an ingari. Ezi amebam aningın nedazimning isava Maikan dipenimın aning ati.

⁵ Ezi gumazir kam Maika, a marvir guamning bagha ofa gamir dipenir dozir mam iti. Egha a ofa gamir gumazibar dapanimın korotiar otevir azenan azuir mamın ingarigha asebar ifongiam gifofoghamın marvir guar dozir mam sara ingari. Egha a uan otarir mam amisevezima an ofa gamir dipenir kamın ofa gamir gumazimın oto.†

⁶ Dughiar kabar atrivitam Israelin itir puvati. Kamaghın, gumazamiziba vaghvagha tintinibar uan ifongiabar gin ghua pura bizibagh amua iti.

⁷ Ezi dughiar kamın Livain anabamın adarazir gumazir igiar mam, a Judan anabamın nguazimın ikia, Betlehemın nguibar ekiamın iti.

⁸ A Betlehem ategh mangi nguibar igiatam batogh an ikiasa zui. A ghua Efraimın mighsiar

---

* **17:3:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati. E uaghan fozir puvati, aning manmagh garir nedazimın digirim silvan kamın a gami. Ezi 18:24ın akamın, Maika nedazimning kamaghın aning dibori, “aser godın ki ingarizimning.” † **17:5:** E fozir puvati, “asebar ifongiam gifofoghamın marvir guar dozir mam,” a ti bar bizir tizimra. Ni Jenesis 31:30 ko 1 Samuel 19:13ın gan. Hibrun akamın bizir kaba me kamaghın da dibora ghaze, asebar marvir guaba. **17:6:** Godın Araziba 12:8; Gumazir Dapaniba 21:25

dozibar, Maikan dipenimîn oto.

⁹ Ezi Maika an azara, “Ni managh ikegha izi?” Ezi Livain gumazir kam kamaghîn an akam ikaragha ghaze, “Ki Betlehemîn itir Livain anabamîn gumazir mam, a Judan nguazimîn itir nguibam. Ki danganir ikiamiba buriagha arui.”

¹⁰ Ezi Maika kamaghîn a migei, “Ni na ko kagh ikiam. Ni na ko iki niġhniziba na daning egh uaghan nan ofa gamir gumazimîn ikiam. Eghti azenibar zurara ki 10pla silvan dagiaba ko korotiaba ko dagheba sara ni daningam.”

¹¹ Kamaghîn, Livain gumazir igiar kam Maikan miġirigiam baregha, a ko iti. Egha an an borimîn min otogha a ko iti.

¹² Ezi Maika ivezim isa Livain gumazir igiar kam ganidi. Egha a gamizi an an ofa gamir gumazimîn otogha, Maikan dipenimîn aven iti.

¹³ Ezi Maika kamaghîn migei, “Livain mav datirighîn nan ofa gamir gumazimîn otogha iti. Kamaghîn, ki datirighîn fo, Ikiavira Itir God datirighîn na danganimîn aven itir bizibar amighti, da deragh otivam.”

18

Danin anabamîn adarazi nguibar ekiar igiam ini

¹ Dughiar kamîn Israelia atriviba puvati. Danin anabam fomira iza datirighîn, me Israelian anababar tongin, nguazir tam inizir puvatighavira iti, kamaghîn, Danin anabamîn adarazi nguazir tam batogh an ikiasa da buri.

² Ezi Danin anabamîn adarasi, gumazir bar gavgavir 5pla amisevezi, me Sora ko Estaolin nguibar

ekiamningin iti. Me Danin anababar 5plan gumazir kaba amisevegha, me amadazima, me ghua moga nguazimin gara a getiagha arui. Me kamaghin gumazir kabav gei, "Ia mangi nguazir kam bar deraghviram a getiraru." Ezi gumazir 5plan kaba ghua Efraimin mighsiar dozibar Maikan dipenimin otogha, dimagarir vamiran a koma akui.

³ Me ghua Maikan dipenimin aven ikia orazima, Livain gumazir kam migei. Ezi me an migirigiaba baregha fo, kar Judabar nguazimin gumazim, ezi me an azara, "Ni bizir tizim gamua kagh iti? Tinara ni inigha kagh ize?"

⁴ Ezi a kamaghin men akam ikaragha ghaze, "Maika uabi na mikemezi, ki kagh iti. A na givezima ki an ofa gamir gumazimin otogha kagh iti."

⁵ Ezi me kamaghin Livain gumazir kam migei, "E uari, ni e bagh God ko mikim. Ni e bagh Godin azangsih, en darorir kam deragham, o puvatigham?"

⁶ Ezi ofa gamir gumazim kamaghin men akam ikaragha ghaze, "Ia nighnizir aviribar amuan marki. Ikiavira Itir God ian gan ian darorim geghuvam."

⁷ Ezi 5plan gumazir kaba nguibar kam ategha ghua Laisin nguibar ekiamin oto. Me ghua Laisin nguibamin itir gumamazibar garima, men dabirabim Saidonin nguibar ekiamin gumamazibar min dera. Me bar nimiram apiaghav ikia gumazir igharazibar atari puvati. Me ghaze, midorozitam me batoghan kogham. Atrivitam o gumazir dapanitam aghumsizir arazitamin me gamizir puvati. Me Saidonin nguibamin saghon

ikia, egha dagiaba bagha biziba igharaz darazi dama, ada amadir puvati.*

⁸ Ezi 5pla gumazir kaba uamategha ghua Sora ko Estaolin otozi, men adarazi men azara, “Ia manmaghira garir bizibar gani?”

⁹ Ezi 5plan gumazir kaba kamaghin me ikaragha ghaze, “Ia zuamira izi e mangiva, nguibar ekiar kam korogh me misogham. E men nguzimin garima, a bar dera. Ia suighsuighan marki, e mangi me misogh men nguazim iniam.

¹⁰ Ia danganir kamın mangi ganti, nguazir aviriba ikiam. Ia ganti bizir aghuir aviriba an ikiam. Egh ia uaghan ganti, me misoghsi nighnighan kogham. Ia oragh, God nguazir kam e daningam.”

¹¹ Kamaghin, Danın adarazir 600plan gumaziba midorozir biziba inigha, misoghasa Sora ko Estaol ategha zui.

¹² Me ghua Kiriati Jearimın nguibar ekiamın boroghın Judan nguazimın averpenibar ingarigha iti. Kamaghin danganir kam me kamaghin a dibori, “Danın Averpenibar Ingarizir Danganim.” Danganir kam Kiriati Jearimın aruem uaghiri naghın iti, ezi me datirighın kamaghira a dibora mamaghira iti.

¹³ Me danganir kam ategha ghua Efraimın mighsiar dozibar Maikan dipenimın oto.

¹⁴ Ezi 5plan gumazir ghua Laisin nguazim moga an ganiziba, kamaghin uan adaraziv gei, “Ia kamaghin fo, dipenir kabar aven, ofa gamir gumazibar korotiar mam ko, asebar ifongiam

---

* **18:7:** Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati.

gifofoghamin marvir guar dozir maba ko, marvir guar me tememın dikirigha silvan noghezir mam ko, marvir guar me silvan kinimın ingarizir mam, da iti. Ezi e datirighın manmaghın damuam?”

¹⁵ Ezi me tuavim ategha Maikan dipenim iti naghın Livain gumazir igiam itir dipenimın otogha, egha dughiam a ganıngi.

¹⁶ Me dipenimın aven itir dughiamın, Danın midorozir gumazir 600pla uan midorozir bizibar suigha, Maikan dipenimın divazimın itiar akamın mitivighav iti.

¹⁷ Ezi ofa gamir gumazir kam, 600plan midorozir gumaziba ko divazimın itiar akamın itir dughiamın, gumazir 5plan moga gariba, me aseba fer biziba iniassa dipenimın aven ghue. Me ghua ofa gamir gumazibar korotiam ko, Godın ifongiam gifofoghamin marvir guar doziba ko, marvir guar me tememın dikirigha silvan noghezim ko, marvir guar me silvan kinimın ingarizim, me bar ada okımasa.

¹⁸ Ezi ofa gamir gumazim garima, gumazir kaba Maikan dipenimın aven ghuegha, ofa gamir gumazibar korotiam ko, Godın ifongiam gifofoghamin marvir guar doziba ko, marvir guar me tememın dikirigha silvan noghezim ko, marvir guar me silvan kinimın ingarizim, me da okei. Ezi ofa gamir gumazim kamaghın men azara, “İa tizim gami?”

¹⁹ Ezi me kamaghın a miğia ghaze, “Ni uan akam dukuagh nımıra iki. Ni miğirigiar tam damuan marki. Ni uaghan e ko izıva en ofa gamir gumazimın otogh, egh uaghan niğhnizir aghuıba e danıngamin gumazimın ikiam. Ni ti dipenir

vamira itir gumazim bagh ofa gamir gumazimın ikiam? Ingangarir kam, a pura bizim. Ni e ko iziva Israelian anabar ekiair tamın ofa gamir gumazimın ikiam, kar ingangarir bar ekiam, a Maikan ingangarir muziarim bar a gafira.”

²⁰ Ezi ofa gamir gumazim kamaghın oregha navir amirizim inigha, ofa gamir gumazibar ko-rotiam ko, Godın ifongiam gifofoghamin marvir guar doziba ko, silvan marvir guamning inigha, men gın zui.

²¹ Egha me nguibar kam ategha zui. Men boriba ko men bulmakauba ko men biziba faragha zui.

²² Me Maikan dipenim ategha mong saghuiam me gatigha zuima, Maika uan dipenimın boroghın itir darazir diagha, me Danın adaraziv soghasa men gın zui. Egha me men gın ghua me bato.

²³ Ezi Maika ko misoghasa zui darasi, Danın adarazir dei, ezi Danın anabamın adarazi ragha Maikan azara, “Manmaghın ami? Ni tizim bagha avirir dafar kam ko izi?”

²⁴ Ezi Maika kamaghın me ikaragha ghaze, “Ia tizim bagha kamaghın nan azangsisı, ni bar bizir tizim baka? Ia tizim bagha nan ofa gamir gumazim ko nan marvir guar ki ingarizimning inighava ari? Nan bizitam itir puvati.”

²⁵ Ezi Danın anabamın adarazi kamaghın a ikaragha ghaze, “Ni migirigiar aviribar e damuan marki. Gumazir kaba ua nın atar ni misuegh, egh nın amuiroghboriba sara misueghti me arighiregham.”

²⁶ Egha Danın anabamın adarazi kamaghın mikemegha gıvagha ghue. Ezi Maika gumazir kabar garima me bar gavgavizi, a me misoghan

ibura, kamaghin, a uamategha uan nguibamin ghu.

²⁷ Ezi Danin anabamin adarazi Maika ingarizir biziba ko, an ofa gamir gumazim sara inigha Laisin ghu. Ezi Laisin gumazamiziba bar deravira iti. Egha me tong misoghasa nighnizir puvati. Kamaghin, Danin anabamin adarazi bar me misoghezi me ariaghirezi, me men nguibar ekiam gaborozi a isi.

²⁸ Saidonin nguibar ekiam bar men saghon iti, kamaghin men akurvaghamin gumaziba puvati, me uaghan gumazir igharaziba ko biziba uari ganiga uari ikarvazir puvati. Nguibar kam Betrehopin nguibamin boroghin danganir zarimin iti. Ezi Danin anabamin adarazi ua nguibar ekiar kam iningarigha an iti.

²⁹ Egha me nguibar kam kamaghin a dibori, "Dan." Me uan inazir afeziabar ziam Dan inigha a gati, a Jekopin otarim, me an ziam isava nguibar ekiar kam gati. Me fomira kamaghin a dibori, "Lais."

³⁰ Ezi Danin anabamin adarasi, marvir guar me inigha izezim asaragha, an ziam fe. Ezi Mosesin otarim Gersom, an ovavir borir mam Jonatan, a Danin adarazi bagha ofa gamir gumazimin ingangarim gami. Ezi an otariba ko an ovavir boriba uaghan ofa gamir ingangarim gamua ghuavira itir dughiamin, men apaniba iza bar Israelian

suigha ghua, kantrin igharazimın kalabus gati.†

³¹ Godın Purirpenim Silon itir dughiamın, Danın anabamın adarasi, Maika dikirizir marvir guar kamın ziam fa mamaghıra iti.

19

Livain gumazir mam uan amuim ko dughiar kuram bato

¹ Dughiar kamın Israelia atriviba puvati. Ezi Livain mav Efraimın miğhsiar dozibar iti. A Betlehemın nguibar ekiamın Judan amizir mam inigha, uan amuir ekiam gifuragha an ti.

² Ezi an amuir dozir kam, bizir mam bagh an atara, uamategha ara ghua uan afeziamın dipenimın ghugha itima, 4plan iakiniba gifa.

³ Ezi gin, an pam an gin ghua a ko migirigiam akirigh, a inigh izasa zui. A ingangarir gumazir vamıra ko donkin pumuning inigha zui. Aning ghua otozıma, amizim uan pam inigha uan afeziamın dipenimın aven ghu. Ezi an amuimın afeziam an ganigha bar akonge.

⁴ Ezi amizimın afeziam, uan amerer otarım bagha gavgavigha ghaze, an a ko ikiam. Ezi gumazim 3plan dughiabar me ko ikia, apava dipaba api.

⁵ Ezi namba 4ın dughiamın, Livain gumazir kam bar dimangara dikavigha mangasa uan bizibar

---

† **18:30:** Akar kamın mingarım ti kamaghın ghu, dughiar kamın, Jonatan uan adarazi ko ofa gamir ingangarım gamıma, Asirian adarazi Israelin gumazamizir avırıba inigha ghua, uan kantrin aven kalabus gati. Danın anabamın adarazi Laisin nguıbam inigha gifa. Ezi 400plan azenıbar gin bizir kam oto. Ni 2 Atrivıba 15:29ın gan.

kiri. Ezi an amuimin afeziam kamaghin uan amerem migei, “Ni daghetamra amegh, gavgavim uan navim daningigh, egh gin mangi.”

⁶ Ezi aning uam aperagha apa dipaba api. Ezi guivimin afeziam ua kamaghin a migei, “Ki kamaghsua, ni ua ghuariar dimagarir kamın ikiava e bar akongegh mangi aminim tiraghti gua mangi.”

⁷ Ezi a dikavigh mangasa amima, an amerem ikiasa bar gavgafi. Ezi a dimagarir mamın ua me ko iti.

⁸ Dughiar namba 5in bar mizaraghara, Livain gumazir kam dikavigh mangasa. Ezi an ivozim kamaghin a migei, “Ga uaning, ni ikegh daghetam ramegh. Aruem tong amiraghti, ni mangam.” Ezi gumazimning uaghara ikiava api.

⁹ Egha gumazir kam uan amuir dozim ko ingangarir gumazim, me mangasa amima, amuimin afeziam kamaghin me migei, “Ia gan, aruem bar iraghu. Ia ua dimagarir kamın ikegh, aminim kiran oveghangin pıram. Ia ua iki bar akongegh. Egh ia gurumın dimangara dikavigh bar mangi uan nguibamram otogh.”

¹⁰ Ezi Livain gumazir kam ua dimagarir tamın ikian aghua. Egha a uan amuir dozim ko dikavigha zui. Aning uan donkingin akirimningin itir satelning gaperagha zui.

¹¹ Ezi aruem bar uaghirima aning ghua Jebusin nguibar ekiamın oto, kar Jerusalemın ziar igharazim. Ezi ingangarir gumazim kamaghin uan gumazir aruam migei, “E nguibar ekiar kamın aven mangi kagh dakuam.”

¹² Ezi ingangarir gumazir kamın gumazir aruam ghaze, “Puvatı, e kagh dakuan kogham, kar

Israelian gumazamizibar nguibar ekiam puvati. E mangi Gibeian nguibar ekiamin dakuam.

¹³ Ni izi e mangam, e tong sivagh mangi Gibeia o Raman nguibar ekiamin dakuam.”

¹⁴ Egha me Jebus gitagha zui. Ezi aruem bar uaghirima, me ghua Benjaminin anabamin adarazir nguazimin, Gibeian nguibamin boroghin otifi.

¹⁵ Egha me ghua tuavir ekiam ategha ghuava nguibar ekiamin aven ghue, egha dakuamin danganiba bagha gara danganir gumazamiziba uari akuvimin apiaghav iti. Ezi gumazir me batogh, me inigh uan dipenimin mangi dakuamin tam, otozir puvati.

¹⁶ Ezi me apiagha ikiavira itima, gumazir aser mam izi. A uan azenibar ghua ingarigha uamategha izi. Gumazir aser kam Efraimin mighsiar dozibar itir gumazim, egha a iza Gibeian iti. Gibeian itir adarasi, me Benjaminin adarasi.

¹⁷ Ezi gumazir aser kam iza garima, Livain gumazir kam, uan amuir dozim ko uan ingangarir gumazim, me gumazamiziba uari akuva itir danganimin apiaghav iti. Ezi gumazir aser kam men azara, “Ia managh ikegha ize? Egha ia managh mangasa?”

¹⁸ Ezi Livain gumazir kam kamaghin migei, “E Judan nguazimin, Betlehemin nguibamin ikegha izi. Egha e Ikiavira Itir Godin Dipenimin mangasa. Ezi en nguibam a Efraimin mighsiar dozibar tongin iti, ezi e mangi an dakuasa. Ezi datirighin, e inigh dipenimin mangamin gumaziba puvati.

¹⁹ E pura ian ingangarir gumaziba, e dagheba ko biziba bar iti. Donkingin dagheba iti. Ki uan

amuim ko nan ingangarir gumazim, en bretta ko wainba iti. E bizitamın otevezir puvati. E dakuamin danganiba buri.”

²⁰ Ezi gumazir aser kam kamaghın me miği, “A dera, ia nan dipenimın izi. Ki bizibar ian akurvagh. Ia danganir gumazamiziba uari akuva itir kam dimangan an ikian kogham.”

²¹ Egha a me inigha uan dipenimın ghugha, dagheba isa donking ganıgi. A dipam inigha me ganıgizıma, me uan dagariba ruegha, gın dagheba ko dipaba api.

²² Me apava bar akongegha itima, nguibar ekiar kamın gumazir arazir kurabagh amir maba izava dipenim okarigha gıfa. Egha tiam misogha, dipenir kamın ghuavim miğia ghaze, “Gumazir ni ko kagh itim, anemadaghti an azenan izi. E arazir kurabar a damuasa.”

²³ Ezi gumazir aser kam azenan ghua kamaghın me miği, “Puvati. Nan namakam, ia kamaghın a damuan kogham. Gumazir kam nan dipenimın izegha na ko iti. Ia arazir kurar kamın a damuan kogham.

²⁴ Ia oragh, nan guivir igiar gumazitam ko akuizir puvatizim ko gumazir kamın amuir dozim iti. Ki aning inigh izi ian agharim darıgham, eghti ia damuasa ifongezir arazim ia damusi, aning ko a damu. Ezi gumazir kamning ia arazir kurar kamın aning damuan kogham.”

²⁵ Ezi gumazir kaba gumazir aser kam bar a batoke. Ezi Livain gumazir kam uan amuir dozim batuegha a isava me ganıgi. Ezi me a inigha

arazir kurabar a gamuava tintinibar a gamua ghuavti aminim tira. Egha me gin anetaghizi a zui.

²⁶ Ezi amizim iza an pam akui naghin, gumazir aser kamın dipenir tiar akamın irıghav iti. Egha irıghav ikia ghua aminim tirazi aruem anadi.

²⁷ Ezi aminim tirazi an pam dikavigh mangasa tiam tui. A tiam kuigha garima an amuir dozim irıghav iti. A uan dafarimning tiar akamın suighasava amuava avenge.

²⁸ Ezi Livain gumazir kam kamaghın a migei, “Ni dikavigh, ga mangam.” Ezi amizim tong a migeir puvati. Ezi a fo an aremegha gifa, ezi a maghiram an kuam isa donki gisin anetigha a inigha uan nguibamın zui.

²⁹ A ghua nguibamın otogha dipenimın aven ghua afuar mam ini. Egha amuir dozimın kuam 12plan akuabar aneghore. Egha vaghvagha Israelian 12plan anababa bagha da amangi.

³⁰ Ezi gumaziba bar bizir kamın ganigha kamaghın migia ghaze, “Kar arazir bar kuram! E Israelia Isip ategha azenan izezir dughiamın iza datirıghın, bizir kamaghın garir tam otozi en ganizir puvati. Ia bizir kam ginıghnıgh uariv kim. E manmaghıra damuam?”

20

Israelia Benjaminın anabamın adarazi ko misoghasa

¹ Egha Israelia bar Gibeon gumaziba amizir arazir kuramın akam baregha izava, Mispan nguibar ekiamın Ikiavıra Itir Godın Damazimın

bar moghira uari akufa. Me notin amadaghan Danin nguibar ekiamin ghua sautin amadaghan itir Berseban nguibar ekiamin gumaziba ko, Gileatin nguazimin itir gumaziba uaghan, uan nguibaba ategha iza bar moghira uari akufa.

² Ezi Israelian anababa vaghvagha dar gumazir dapaniba bar moghira Godin gumazamiz-ibar iviriar ekiam bagha ize. Ezi midorozir gumazibar dibobonim 400,000pla uaghan iti, kar midorozir sababar misozir gumaziba.

³ Ezi Benjaminin anabamin adarazi kamaghin oraki, Israelian marazi ghua Mispan uari akufa.

Ezi Israelia kamaghin Livain gumazir kamin azara, “Ni deragh e mikim, bizir kam manmaghin oto?”

⁴ Ezi amizir me arazir kurabar a gamizimin pam, kamaghin me migei, “Ki uan amuir dozim ko iza Gibeian nguibar ekiamin Benjaminin adarazir nguazimin otozi, aminim pirizi, ga dimagarim kagh dakuasa danganiba buria iti.

⁵ Ezi dimagarir kamin Gibeian gumazir aruaba iza dipenir ga itim okarigha na misueghti ki aremeghasa. Egha me na ategha nan amuir dozim inigha arazir bar kurabar a gamua ghuv iti, an areme.

⁶ Gumazir kaba arazir bar kuram Israelia en tongin a gami, kamaghin, ki an kuam inigha iza, aneghoregha an akuaba isa bar Israelian adarazi bagha da amangi.

⁷ Ezi ia datirighin kagh uari akuvagha itir Israelia, ia deravira nighnigh migirigia tam damu. E manmagh me amizir arazir kam ikarvaghham?”

⁸ Ezi gumaziba bar moghira dikavigha navir

vamira ikia kamaghin migei, “En tav uamategh uan purirpenmin mangan kogham. Egh tav uamategh dipenimin mangan kogham.

9-10 Egh e Gibeian adarazi kamaghin me damuam! E satu gikararang, midorozir gumazibagh inamighti me arazir kam bagh me misogh me ikaragham. Israelian anababa vaghvagh dar 100plan gumazibar tongin 10plan gumaziba amisivam, egh 1,000plan gumazibar tongin 100plan gumaziba amisivam, egh 10,000plan gumazibar tongin 1,000plan gumaziba amisivam. Gumazir kaba mangi, Israelia gamazir arazir bar kurar kam ikarvaghiva, Gibeania ko misoghamin midorozir gumaziba bagh dagheba ateram. Me mangi Geban nguibamin ikiam.”*

11 Ezi Israelia bar moghira uari akuvagha mati anabar vamiram otogha, Gibeania ko misoghamin nighnizir bar vamiran iti.

12 Ezi Israelian adarasi, Benjaminin anabamin adaraziv kimasa kamaghin gumaziba amadagha me migia ghaze, “Manmaghin amizi, arazir bar kurar kam ian tongin oto?”

13 Ia datirighira Gibeian gumazir kurar kaba inigh iziti, e me misueghti me arighiregh arazir kurar kam Israelin aven bar anegivagham.” Ezi puvati, Benjaminia Israelian gumazir igharazibar akaba barazir puvati.

14 Egha Benjamin anabamin adarazi bar moghira uan nguibar ekiaba ategha iza Gibeian

---

* **20:9-10:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. Geban nguibam Gibeian nguibamin boroghin iti.

uari akufa, egha Israelia ko misoghasa.

¹⁵⁻¹⁶ Ezi dughiar kamın Benjaminın anabamın adarazi uan 26,000plan gumazir midorozir sababar misoziba uan nguibar ekiabar aven bar me ini. Ezi Gibeania, uarir tongın 700plan gumazir agharir kiriabar misoziba ini. Me bar deravıra dagıaba isava katapel garıghava asi. Me asir dagıatam pura zuir puvati, me vaghvagh bar deravıra ia gasegham.

¹⁷ Ezi Israelian adarasi, uan 400,000plan gumazir misoziba akufa, me midorozir sababar misogha bar fo. Egha me Benjaminın adarazir gumazibar dibobonır kam, me a medir puvati.

Israelia Benjaminın anabamın adarazi ko misosi

¹⁸ Ezi Israelia Betelin nguibamın ofa gamir dakozimın ghuegha, kamaghın Ikiavıra Itir Godın azai, “En adarazir te faragh mangı Benjaminın anabamın adarazi ko misogham.”

Ezi Ikiavıra Itir God kamaghın me miği, “Judan anabamın adarazi faragh mangı.”

¹⁹ Ezi Israelian midorozir gumaziba bar mizaraghara dikavigha ghua Gibeian nguibar ekiamın boroghın uari akufa.

²⁰ Me mangı Benjaminın anabamın adarazi ko misoghasa uari akıra uari isava danganibar uari arisi.

²¹ Ezi Benjaminın anabamın adarazi Gibeian nguibar ekiam ategha azenan iza midorozim foregha, aruer vamıran Israelian gumazir 22,000pla aghorezi me ariaghire.

²²⁻²³ Ezi Israelia uamategha ofa gamir dakozimın ghuegha Ikiavıra Itir Godın guamın

azia ikia ghuavti, aruem gıfa. Me kamaghın an azai, “E uan aveghbuaba, Benjaminın anabamın adarazi ko misogham, o markiam?”

Ezi Ikiavıra Itir God kamaghın me miği, “İa uamategh mangı me ko misogh.”

Ezi Israelia uamategha gavgavim uarigh anigha, amımzaraghan uamategha ghua Gibeana, me faragha midorozir gumaziba danganibar me arighizi naghın ua me arisi.

²⁴ Ezi Israelia amımzaraghan uamategha ghua Benjaminın anabamın adarazi ko uariv sosi.

²⁵ Ezi Benjaminın anabamın adarazi ua Gibeana nguibar ekiam ategha azenan iza Israelia ko misogha, dughiar kamın me men midorozir gumazir 18,000pla midorozir sababar me aghorezi me ariaghire.

²⁶ Ezi Israelian midorozir gumaziba bar moghıra uamategha Betelin ghuegha Ikiavıra Itir Godın damazımın apiagha azia ikia ghuavti aruem iraghu. Me daghetam ko dipatam amezir puvati. Egha me Ikiavıra Itir Godın damazımın ofan bar isi miğhiramiba ko, God ko navir vamıran ikiamın ofabagh ami.

²⁷⁻²⁸ (Finias, a Eleasarın ovavir borim, ezi Eleasar an Aronın otarim. Dughiar kamın Akar Dikırızir Gavgavımın Boksiam Betelin nguibamın itima, Finias an gara God bagha ofabagh ami.)

Ezi Israelia kamaghın Ikiavıra Itir Godın azai, “E uamategh mangı uan aveghbuaba Benjaminın anabamın adarazi ko misogham, o e me ategham?”

Ezi Ikiavıra Itir God kamaghın me miği, “İa mangı. Ki gurumzaraghan me isi ian agharım darıgham.”

²⁹ Ezi Israelia midorozir gumaziba amadazima, me ghua Gibeau nguibar ekiam okarigha mongeggha iti.

³⁰ Ezi aruer pumuning givazima amimzaraghan Israelia Benjaminin anabamin adarazi ko misoghasa zui. Me faragha Gibeau nguibar ekiamin amizi moghira, midorozir gumaziba isa me arisi.

³¹ Ezi Benjaminin anabamin adarazi misoghasa izima, Israelia me gekuigha mong sivagha zuima, me nguibar ekiamin azenan ghue. Ezi Benjaminin anabamin adarazi faragha amizi moghin, tuavir ekiabar Israelia misosi. Me Betelin zuir tuavim, ko Gibeau zuir tuavim, ko tintinibar nguibaba ko azenibar, puvira me misogha, Israelian 30plan gumazibav soke.

³² Benjaminin anabamin adarazi kamaghin nighnisi, “E faragha me misogha me abirazi moghin, datirighin me e me gafiragha gifa.”

Ezi Israelia kamaghin uarira uariv gei, “E me gifariva ari nguibar ekiam ategh ari tuavir ekiamin mangam.”

³³⁻³⁴ Egha Israelian midorozir gumazir avirir dafam, datirighin bar moghira uamategha ghua Baltamarin nguibamin uari akufa. Ezi men marazi ghua aruem uaghiri naghin Geban nguibar ekiamin boroghin monge. Gumazir kaba, me faragha Israelian gumazibar tongin, men midorozir gumazir bar aghuir kabav sefe, men dibobonim 10,000in tu. Me mongegghav ikegha maghira otivigha, bar midorozir gavgavim Gibeania gami. Ezi Benjaminin anabamin adarazi kamaghin fozir puvati, datirighin kar

me givaghamin dughiam, otogha gifa.

³⁵ Ezi datirighin Ikiavira Itir God Israelian aku-razima, me midorozimin Benjaminin anabamin adarazi abira. Ezi aruer kamra Israelia Benjaminin adarazir midorozir gumazir 25,100pla misoghezi me ariaghire.

³⁶ Egha Benjaminin anabamin adarazi kamaghin fo, Israelia midorozimin me abiragham.

Israelia midorozimin Benjaminin anabamin adarazi abiragha bar me agifa

Israelia faragha uan midorozir gumazir mabav kemezi me Gibeian nguibar ekiamin boroghin monge. Ezi Israelian gumazir igharaziba fo, men marazi mongeghavira iti. Egha datirighin me gifara ara zuima, Benjaminin adarazi men gintisi. Guizbangira, me Benjaminin anabamin adarazigh gifarava ara me gekuigha bar ghua nguibar ekiam ataki.

³⁷ Ezi gumazir mongezi kaba zuamiram otivigha Gibeian nguibar ekiamin aven ghua gumazamizir aven itiba bar me misoghezi, me ariaghire.

³⁸ Midorozir gumazir ara zuir kaba, me faragha midorozir gumazir mongeziba koma kamaghin akam misogha ghaze, ia avir miturir ekiamin ganti, a nguibar ekiar kam gisin mavanangti,

³⁹ ia ara zui darasi, uamategh izi. Ezi midorozim otozi, Benjaminin anabamin adarazi Israelian gumazir 30pla misoghezi me ariaghire. Egha me ghaze, “Guizbangira, e faragha kamaghira me gafira.”

⁴⁰ Ezi migharir ekiam nguibar ekiam gisin ghua-vanadima, Benjaminin anabamin adarazi ua-

mategha uarir akirangin garima, Gibeian nguibar ekiam bar isi.

⁴¹ Ezi Israelian gumazir avirir dafam uamategha izi. Ezi Benjaminin anabamin adarazi garima Israelia uamategha izima me bar atiatingizi, men gavgaviba bar gifa. Egha me kamaghin fo me datirighin dughiar bar kuram me batogham.

⁴² Kamaghin, me Israelian ara tuavir ghua gumazamiziba puvatizir danganimin zuimin ghue. Me aramin tuaviba puvati. Me ghua Israelian adarazi batifi. Ezi Israelian midorozir gumazir okoruar pumuning iza Benjaminin anabamin adarazi batogha bar me misoagharighizi me ariaghire.†

⁴³ Israelia Menuhan nguibamin Benjaminin adarazir agintigha ghua Gibeian nguibamin vongin amadaghan aruem anadi naghin tu. Egha me puvira me misoghezi me ariaghire.

⁴⁴ Ezi me aruer kamın Benjaminin adarazir 18,000plan midorozir gumazir bar gavgavibav soghezi me ariaghire.

⁴⁵ Ezi Benjaminin adarazir marazi uamategha arava gumazamiziba puvatizir danganimin itir Rimonin Dagiar Dafam bagha zui. Ezi Israelia men agintigha ghua tuavimin men gumazir 5,000pla misoghezi me ariaghire. Israelia men gintigha ghuavira ikia Gidomin nguibamin tu. Egha ua 2,000plan gumazibav soghezi me ariaghire.

⁴⁶ Ezi aruer kamra, ariaghirezir gumaziba bar, men dibobonim 25,000in tu. Kar midorozir gu-

---

† 20:42: Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati.

mazir bar gavgavibara.

⁴⁷ Ezi men 600plan gumaziba uamategha ara ghua gumazamiziba puvatizir danganimin, Rimonin Dagiar Dafam iti naghin ghue. Egha 4plan iakinibar danganir kamın iti.

⁴⁸ Ezi Israelia uamategha ghua men gumazamiziba ko men asiziba bar dav soghezi, da ariaghire. Egha bizir tizir me uan damazibar gariba sara bar dagh asighasiki. Egha Benjaminin adarazir nguibar ikiavira itir varazira, me bar dagh apongezi da bar isi.

21

Israelia amizir Benjaminin gumazibar ikiamiba bagha nighnisi

¹ Israelia Mispan nguibar ekiamin itir dughiamin, me Ikiavira Itir Godin damazimin akam akirigha ghaze, “Benjaminin anabamin gumazitam, en guivitamin ikian kogham.”

² Midorozim givazima, Israelia bar moghira ghua Betelin nguibar ekiamin ghuegha, Godin damazimin apiagha, bar puviram azia mamaghira ikia ghuavti aruem iraghu.

³ Me kamaghin migei, “O Ikiavira Itir God, ni Israelian God. Ni tizim bagha bizir kam gamizi, an oto? Manmaghin amizi, en anabar mam kiran oveghangin bar givagham?”

⁴ Egha amimzaraghan bar dimangara, Israelia dikavigha nguibar kamın Ikiavira Itir God bagha ofa damuasa dakozir mamın ingari. Egha bar isi mighiramin ofaba ko, gumazamiziba God ko navir

vamira ikiamin ofaba, isa an damazimin dagh ami.

⁵ Egha me kamaghin migei, "Israelian adarazir terara Ikiavira Itir Godin damazimin ghuzir puvati?" Me faragha migirigiar gavgavim gamigha ghaze, gumazitam Ikiavira Itir God bagh Mispan izeghan koghti, me a misueghti an aremegham.

⁶ Egha me datirighin uan aveghbuabar apangkufi, me Benjaminin anabamin adarasi. Egha me kamaghin migei, "En anabar mam atam bar givaghai.

⁷ E fo, Benjaminin anabamin adarazir bar varazira midorozimin ariaghirezir puvati. Ezi e Ikiavira Itir Godin damazimin akam akirigha ghaze, e uan guivitam isi me daningighti me an ikian kogham. Kamaghin, e manmaghin gumazir kaba bagh amizitaba inighti me dar ikiam? E kamaghin damuti, anabar kam bar kuavaremegham."

⁸ Kamaghin me uarira uarir azai, "En adarazir terara ghua Mispan nguibar ekiamin Ikiavira Itir Godin damazimin ghuzir puvati?" Egha me azangsigha ghua kamaghin fo, Gileatin Distrighin Jabesin nguibar ekiamin gumazitam iviriar kam bagha ghuzir puvati.

⁹ Me fogha, iza uari akuvagha, ziaba itir akinafarimin vaghvagha Israelian nguibar ekiabar ziaba dibori. Egha me Gileatin Distrighin, Jabesin nguibar ekiamin gumazitam apizir puvati.

¹⁰⁻¹¹ Ezi gumazir uari akuvazir kaba, me midorozir gumazir gavgavir 12,000pla amadazi me Jabesin zui. Me akar gavgavim me ganigha ghaze, "Ia Jabesin mangiva men gumazibav

soghiva men amizir paba itibav sogh, egh boriba sara ia bar me misueghti me arighiregh. Egh borir guiviba ko amizir igiavav soghan marki.”

¹² Ezi me ghua me mikemezi moghin amigha garima 400plan amizir igiar gumaziba koma akuizir puvatiziba, me Jabesin gumazamizibar tongin iti. Ezi me amizir igiar kaba inigha uamategha, Israelia Silon nguibar ekiamin uari akuvi naghin, Kenanin nguazimin ize.

¹³ Egha Israelia datirighin, Benjaminin anabamin gumazir Rimonin Dagiar Ekiam itiba bagha akam amaga ghaze, “E datirighin ua ia ko misoghan kogham.”

¹⁴ Ezi Benjaminin anabamin gumaziba uamategha izi. Ezi Israelia amizir igiar kaba me ganingizi, me dar iti. Kar amizir igiar me ghua Gileatin Distrighin, Jabesia misogha iniziba. Benjaminin anabamin gumaziba avirasemezi, amizir igiar kabar dibobonim otefe.

¹⁵ Ezi Israelia bar Benjaminin anabamin adarazir apangkuvigha kamaghin nighnisi, Ikiavira Itir God bar atam men anabar mam kuavareme.

¹⁶ Ezi Israelian gumazir dapaniba kamaghin migei, “Benjaminin anabamin amiziba bar ariaghire. Ezi e manmaghin men gumazir ariaghirezir puvatizir varazira bagh amizitaba iniam?”

¹⁷ Me amuiba puvatigh borir taba bateghan koghti, en anabar kam bar kuavaremegham. Men ikiavira itir varazira, amizitaba inigh dar ikiti me boriba batiti, men anabar kam kuvaremeghan kogham.

18 Guizbangira, e men gumazitam ateghti, a en guivitamın ikian kogham. E Israelia faragha akar gavgavim akırigha ghaze, ‘Gumazitam uan guivim isıva Benjaminın anabamın gumazitam danigh, an aremegham.’ Kamaghın amizi, e uan guivitam men teghti, men an ikian kogham.”

19 Ezi gumazir dapaniba kamaghın mıgei, “Isar ekiam damuva, Ikiavıra Itir Godın ziam famin dughiam roghıra ize. Isar kam zurara vaghvagha azenibar otifi, a datırıghın Silon otivam.” Silon nguıbar ekiam notın amadaghan Betelın nguıbar ekiamın iti, egha sautın amadaghan Lebonanın boroghıra iti. Egha aruem anadı naghın tuavir ghua Betel ko Sekemın tizimın zuimın iti.

20 Ezi İsrailian gumazir dapaniba kamaghın Benjaminın anabamın gumazıbav gei, “İa mangı wainın azenibar aven mongegh iki.

21 İa gan, isar ekiam otıvtı, Silon amızir igiaba ıghiam bagh izıti, ia dikavıgh mangı uari bagh amızir igiaba vaghvagh dar suikıgh. Egh ia amızıba inıgh gıvaghıva, uamategh uan nguazımın mangı.

22 Eghtı gın men afeziaba ko men tuebaba izıva me bagh azangsıgh en atartı, e kamaghın me mıkimam, ‘E kamaghsua ia Benjaminın anabamın gumazıbar apangkuvıgh guıvıba men takıgh. E me ko mıdorozir kam gamıgha uan guıvıtam me danıngan anogoroke. Guızbangıra, me ian guıvıba ini, ezi ia uari uan guıvıba me ganıngızir puvati, kamaghın, ia uan akar dikırızim abıghızir puvati.’”*

---

* 21:22: Hıbrun akam kagh akam deragha anebıghızir puvati.

²³ Ezi Benjaminin anabamin gumaziba gumazir dapaniba mikemezi moghin ami, Me 200plan amizir igiar ighiam bagha iziba vaghvagha uari bagha da ini. Benjaminin anabamin gumaziba, amizir kaba inigha ghua uan nguazimin ghuegha ua nguibar ekia kabar ingara dar iti.

²⁴ Ezi Israelia uaghan bar moghira vaghvagha uan nguibabar ghue. Me uan anababa ko ikizibar nguazibar ghuegha iti.

²⁵ Dughiar kabar atrivir tam Israelin itir puvati. Kamaghin, gumazamiziba vaghvagha tintinibar uan ifongiabar gin ghua pura bizibagh amua iti.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea